

ÜSKÜDAR İLÇESİNDE AİLELERİN SOSYAL TUTUM VE DAVRANIŞLARI:

HANEHALKI REİSLERİ (HHR) ÜZERİNE GÖRGÜL (AMPİRİK) BİR ARAŞTIRMA

Sedat MURAT *
İbrahim ŞENÖZ *

ÖZET

18. yüzyılın ikinci yarısından itibaren insangücü yerine makinenin ikame edilmesiyle başlayan sanayi devrimi, hayatın her alanında olduğu gibi toplumların sosyal yapısında ve fakat özellikle de aile yapısında önemli değişiklikler meydana getirmiştir. Sanayi toplumunun ailede meydana getirdiği ilk büyük değişim, çekirdek ailenin hem maddi hem de manevi anlamda geniş ailenin yerini almasıdır. Teknolojik yapıdaki gelişmeler, iletişim ve ulaşım imkanlarındaki artışlar zaman içinde çekirdek ailenin de parçalanıp yeni bir aile modelinin, “tek ebeveynli aileler”in yaygınlaşmasına neden olmuştur. 20. yüzyılın son çeyreğinde ise bilgi toplumu ve küreselleşme olgusunun gerçekleşmesiyle, bu defa aile yapısındaki değişim daha da hızlanmıştır. Bir taraftan demografik açıdan ailede ciddi değişimler yaşanırken, diğer taraftan sosyal tutum ve davranışlarında da ciddi değişiklikleri yaşanmıştır. Ailenin sosyal tutum ve davranışlarındaki değişim ve gelişim; tören ve toplantılara katılma biçimi ve şeklinde, yeni bir mutfak ve yemek kültürünün oluşmasında, mekan kullanımı ve ev döşeme anlayışında, giyim kuşam durumunda, kültürel, dini ve boş zaman faaliyetlerinin ortaya çıkış şekli ve bunların değerlendirilme biçimlerinde kendisini göstermiştir. Her ülkenin sosyo-kültürel ve ekonomik yapısındaki değişim ve gelişmelere göre aile yapılarındaki değişim de farklılıklar arz etmektedir. Türkiye’de de aile yapısında bazı değişimlerin meydana geldiği kuşkusuzdur. Ancak, toplumumuzun sahip olduğu ve halen önemli ölçüde devam ettirilen örf ve adetler, dini ve ahlaki değerler bizdeki aile yapısını batılı ülkelerden oldukça farklı kılmaktadır. Fakat, bütün bunlara rağmen, yine de

ülkemizde aile yapısında bazı değişimlerin meydana geldiği, sosyal tutum ve davranışların olduğu da gözden kaçmamaktadır. İşte ülkemizde aile yapısında meydana gelen değişimleri ve bu gelişme ve değişimlerin ailelerin sosyal tutum ve davranışları üzerindeki etkisini belirleyebilmek için görgül (ampirik) araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu amaçla, Üsküdar genelinde 992 Hanehalkı Reisiyle (HHR) yüzyüze mülakat yapılmış ve HHR’nin sosyal tutum ve davranışları ile tercihleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, Üsküdar genelindeki bu veriler, DPT’nin 1988 yılında yapmış olduğu araştırma sonuçlarıyla karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma ile aradaki farklar ve benzerlikler ortaya konmaya çalışılmıştır.

ABSTRACT

Industrial Revolution, which begun with replacing human power by machines, has led to significant changes in social structures of societies- especially family structure- alongside all other shifts that were caused by it. The most significant change triggered by industrial revolution is the arrival of modern families in place of classical nuclear family structure in both moral and materialistic terms. Changes in technology and improvements in communication capabilities have gradually led to the emergence of new, modern families with “one parent” instead of classical nuclear families. As a result of globalisation and the emergence of “information society” changes in family structure has gained momentum in the last quarter of 20th century. While families went under severe demographic changes, social attitudes and behaviours also changed significantly. The change in social attitudes and behaviours of families was witnessed in the way people attended meetings and ceremonies, in emergence of new cultural codes (such as eating attitudes) and all sort of everyday activities from dressing to religion. Significance of these changes show difference from one country to another on the basis of its economic and social development levels. It is certain that family structure in Turkey has also experienced some change. However, traditional family structure of Turkey and religious and moral values of Turkish society still makes Turkey different than its Western counterparts. Although this has been the case for Turkey, one should not miss the fact that Turkey has witnessed shifts in family

* Prof. Dr., İ.Ü., İktisat Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.

* Dr., Adile Mermerci Polis Meslek Yüksek Okulu, Öğretim Görevlisi.

structure and new social behaviour codes have emerged. All these changes and their effects upon social attitudes and behaviours of families necessities new empirical research about the matter. For this reason, 992 paterfamilias in Uskudar have been interviewed in this particular research in order to define the social attitudes and behaviours of paterfamilias. Moreover the data collected from Uskudar has been compared with the results of another research that was conducted by State Planning Department (DPT) in 1988. The comparison aimed at outlining the differences and similarities between two research projects.

I. GİRİŞ

A. ARAŞTIRMANIN AMACI, KONUSU VE ÖNEMİ

Türkiye’de ailelerin tutum ve davranışları ile ilgili olarak başta DİE ve DPT olmak üzere birçok kurum tarafından kapsamlı araştırmalar yapılmaktadır. Ancak, bu araştırmalar bazen farklılıklar taşımakta veya genel hükümlere gitmeyi güçleştirmektedir. Diğer taraftan, Genel Nüfus Sayımları demografik açıdan önemli kaynaklar olmakla birlikte, bunların sonuçlarından sınırlı bir şekilde yararlanılmaktadır. Bu da, planlamacılar ve politika yapanlar açısından yeterli olmamaktadır. Aile politikalarının daha da önem kazandığı günümüzde, derinlemesine ve küçük birimlere kadar inerek aile yapısının incelenmesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Böyle bir ihtiyacın giderilmesine yönelik olarak hazırlanan bu araştırmanın amacı, Üsküdar ilçesindeki HHR’nin tören ve toplantılara katılım, mutfak ve yemek kültürü, mekan kullanımı ve ev döşeme, giyim kuşam durumu, kültürel faaliyetler, dini faaliyetler, boş zaman faaliyetleri ile ilgili beklentiler ve temel niteliklerinin ortaya konulmasıdır.

Toplumların gelişmesindeki öneminden dolayı sosyal ve ekonomik içerikli çalışmaların uluslar arası, ulusal, bölge ve mahalli birimler düzeyinde yapılmasını gerekli kılmaktadır. İşte elimizdeki bu çalışma da böyle bir düşüncenin ürünü olarak ortaya çıkmış ve araştırma alanı olarak Üsküdar ilçesi seçilmiştir.

Evrendeki tüm canlılar gibi insan da hem üretme hem de tüketme eğilimindedir. Ancak, insanı diğer canlılardan ayıran önemli fark, aklını kullanması ve çoğu zaman bilinçli ve organize hareket edebilmesidir. Bu bilinçli ve organize hareket edebilme yeteneği sonucunda insanoğlu, avcı ve toplayıcı toplumlardan kır toplumlarına, kır toplumlarından tarım toplumlarına, tarım toplumlarından sanayi toplumlarına ve nihayet yirminci asrın sonlarına doğru bilgi toplumuna geçebilmeyi başarabilmiştir. Daha çok geleneksel üretim ve tüketim ilişkilerinin hüküm sürdüğü tarım toplumu en uzun devreyi oluşturmakla birlikte, bu dönemdeki ekonomik ve sosyal gelişmelerin sınırlı ve statik olduğunu görmekteyiz. İnsangücü yerine makinenin ikame edilmeye başladığı sanayi toplumu ise kısa sayılabilecek bir dönemi içermesine rağmen, bu dönemde sosyo-ekonomik hayattaki gelişmeler ve birçok açıdan ortaya çıkan sorunlar tarihin hiçbir döneminde görülmemiş boyutlardadır. Fiziki güç ve el becerisinin yerini beyin beceri ve gücüne bıraktığı bilgi toplumu ise insanoğluna yepyeni ufuklar açmaktadır.

Günümüzde toplumların teknolojik ve ekonomik alanda gösterdikleri nicel ve nitel başarıyı, aynı ölçüde sosyal hayatta da gösterebildiklerini söylemek mümkün değildir. Öyle ki, ekonomik göstergeler ve refah düzeyi arttıkça sosyal hayatta, tam aksine ciddi sorunlar alabildiğine artış göstermiştir. Sanayi toplumlarında, özellikle batılı ülkelerde ailenin geçirmekte olduğu sosyo-kültürel değişim, günümüzde artık bu toplumların geleceğini tehdit eder bir düzeye ulaşmıştır. Geleneksel aile yerini, hem mekansal hem de manevi anlamda çekirdek aileye bırakmıştır. Diğer yandan, çekirdek aile de dağılma sürecine girmiş ve sözde gelişmiş kabul edilen sanayi toplumlarında boşanmaların ve nikahsız birlikte yaşamaların artmasıyla “tek ebeveynli aileler” yaygınlaşmaya başlamıştır (Murat, 2002; 46).

Aile yapısındaki bu gelişmelerin yanısıra, ailelerin sosyal tutum ve davranışlarında da önemli değişimler meydana gelmiştir. Bu bağlamda, tören ve toplantılara katılım, mutfak ve yemek kültürü, mekan kullanımı ve ev döşeme, giyim kuşam durumu, kültürel faaliyetler, dini faaliyetler, boş zaman faaliyetleri de şekil değiştirmiş ve yepyeni kalıplar ortaya çıkmıştır.

Görüldüğü gibi, toplumların ekonomik ve teknolojik açıdan gelişmeleri tek başına yeterli olmamaktadır. Ekonomik gelişme kadar en az sosyal gelişme de önem arz etmektedir (Murat, 2000; VII). Günümüzde insanlığın, ekonomik imkanların yetersiz olduğu geçmiş bazı dönemlerdeki sosyal ilişkilere, geleneksel aile anlayışına, akraba ilişkilerine, saygı ve sevgiye, can, mal, nesil, akıl ve ruh sağlığına, her yönden güvenli yerleşim birimlerine ne kadar ihtiyaç duydukları apaçık ortadır.

B. ARAŞTIRMANIN KAPSAM, YÖNTEM VE PLANI

Bu çalışma, Üsküdar ilçesi aile ve konut yapısının temel özelliklerini temsil edebilecek genişlikte on binde bir örneklem ölçütüne göre seçilen ve 25 Temmuz-10 Ağustos 2002 tarihleri arasında Üsküdar genelinde, 18 yaşını doldurmuş, kendini hane reisi olarak tanımlayan 141'i kadın ve 851'i erkekten oluşan toplam 992 hanehalkı reisiyle yüz yüze yapılan ve 19 sorudan oluşan bir anket çalışmasına dayanılarak gerçekleştirilmiştir.

Anket sorularının hazırlanmasında özellikle DPT Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü Araştırma Dairesi tarafından 1988 yılında gerçekleştirilen ve Nisan 1992 yılında yayınlanan "*Türk Aile Yapısı Araştırması*"nın soruları göz önünde bulundurulmuştur. Bu yöntemin takip edilmesiyle 1988 yılındaki Türk Aile Yapısı ile 2002 yılındaki Üsküdar ilçesinin aile yapısının karşılaştırılması imkan dahiline girmiştir.

Araştırma evrenini oluşturan denekler, Üsküdar ilçesi mücavir alanı içerisinde yer alan 53 mahalleden, DİE 2000 genel nüfus sayımı verileri baz alınarak seçilmiştir.

Yerleşim birimlerinde, her mahalleden en az 3 sokak ve her sokakta en fazla 2 görüşme yapılacak şekilde örneklem dağılımı planlanmıştır.

Anket formlarının toplanmasından sonra, hazırlanan kapsamlı kodlama talimatı doğrultusunda veriler bilgisayar ortamında sisteme girilmiştir.

Verilerin sisteme girilmesinden sonra, öncelikle bütün sorular için temel tablolar, daha sonra ise çapraz tablolar oluşturulmuştur.

II. BULGULARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

Karşılıklı etkileşim çerçevesinde sosyal ilişkiler ve organizasyonlar ağı olan toplum, bir düzen ve kural yapılanması içinde sürekliliğini korur. Bu süreçte sosyal ve kültürel geleneğin nesilden nesile aktarılması önem arz eder. Birey, aileden başlayan ve arkadaş grubu, okul, çalışma hayatı, kitle iletişim araçlarının kuşatılmasında ömür boyu süren sosyalleşme sürecinden geçmektedir. Toplumun sosyal ve kültürel yapısı bireyin kişiliğini etkilemekte ve belirlemektedir (Bayhan, 1997; 7).

Sosyal tutum ve davranışlardaki değişimin ele alındığı bu çalışmada, Üsküdar ilçesinde ailenin sosyalleşme süreci irdelenmiştir. Bu sürecin belirlenebilmesi için aile içi ve aile dışı bazı sosyal davranış kalıpları ve bazı ipuçları örnek olarak alınmıştır.

Sosyal tutum ve davranışlar; yedi bölüm içinde ele alınmıştır. Bunlar; tören ve toplantılara katılım, mutfak ve yemek kültürü, ev döşeme ve mekan kullanımı, giyim kuşam durumu, kültürel faaliyetler, dini faaliyetler ve boş zaman faaliyetleridir.

A. TÖREN VE TOPLANTILARA KATILIM

Ailenin sosyalleşme süreci ve sosyal yapının tespiti için düğün ve nişan gibi yerlerde kadın ve erkeklerin birlikte mi, yoksa ayrı ayrı mı buldukları belirlenmeye çalışılmıştır. Bu tutumların deneklerin cinsiyet, yaş ve eğitim düzeyleri ile ilişkilendirilmesi de yapılmıştır.

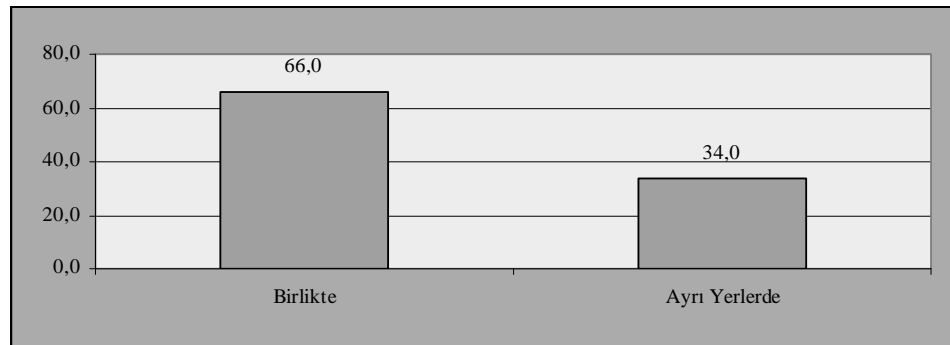
Çalışma kapsamındaki deneklerin yaklaşık üçte ikisi, nişan ve düğünlerde, misafirliklerde beraber oturduklarını ve eğlendiklerini dile getirmişlerdir. Nitekim, HHR'nin %66'sı nişan ve düğünlerde erkek ve kadın birlikte eğlendiklerini, yine %63,4'ü de eve misafir geldiğinde erkek ve kadın beraber oturduklarını belirtmişlerdir. Bu verileri, DPT'nin 1988 tarihli Türk Aile Yapısı Araştırması ile karşılaştırdığımızda zaman içinde önemli bir değişimin olduğunu görmekteyiz. Şöyleki, birlikte eğlenenlerin oranı düşerken, birlikte oturanların oranı ise artmaktadır. Nitekim, DPT'nin araştırmasına göre,

Türkiye genelindeki HHR'nin ancak %57,5'i nişan ve düğünlerde birlikte eğlendiklerini, %71,3'ü ise beraber oturduklarını belirtmişlerdir. Ancak, DPT araştırmasına kırsal ve kent açısından bakıldığında, çok daha farklı bir manzaranın ortaya çıktığı görülecektir. Nitekim, haremlik selamlık uygulamasına kırsal kesime göre kentlerde çok daha az önem verildiği görülmektedir. Birlikte eğlenenlerin oranı kırsal kesimde %35, kentlerde ise 75, evlerde birlikte oturanların oranı ise kırsal kesimlerde %55, kentlerde de %84 olduğu dikkat çekmektedir (DPT, 1992; 216). Bu husus bize, haremlik selamlık uygulamasının misafirliklerde azalmakta, fakat düğün ve nişan gibi eğlencelerde ise artmakta olduğunu göstermektedir.

Haremlik selamlık uygulamasına cinsiyet açısından bakıldığında, bu uygulamanın erkeklere göre kadınlarda daha az kabul gördüğü dikkat çekmektedir. Nitekim, kadınların %91,5'i, erkeklerin ise %61,8'i düğün ve nişanlarda erkek ve kadın beraber eğlendiklerini açıklamışlardır. Eve misafir geldiğinde de aynı yerde beraber oturduklarını belirtenlerin oranı erkeklere (%60,2) göre kadınlarda (%83) daha yüksektir.

Nişan, düğün ve evlerde haremlik selamlık uygulaması ile yaş grupları ve eğitim düzeyleri arasında direkt bir ilişki kuramamakla birlikte, genelde çoğunluğun beraber eğlendikleri ve beraber yemek yedikleri görülmektedir.

Grafik 1: HHH'nin Nişan ve Düğünlerde Erkek ve Kadınlarla Nasıl Eğlendikleri (%)

Tablo 1: HHH'nin Nişan ve Düğünlerde Erkek ve Kadınlarla Nasıl Eğlendikleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Eğlencelerde Kadın Erkek Nasıl Eğlenirsiniz?	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Birlikte	655	129	526
Ayrı Yerlerde	337	12	325
Toplam	992	141	851

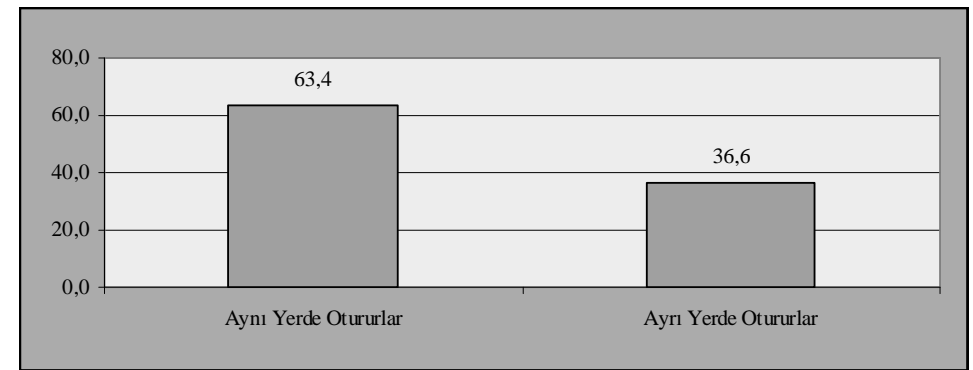
Tablo 2: HHH'nin Nişan ve Düğünlerde Erkek ve Kadınlarla Nasıl Eğlendikleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Eğlencelerde Kadın Erkek Nasıl Eğlenirsiniz?	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Birlikte	655	93	76	79	79	88	86	45	34	29	22	12	10	2
Ayrı Yerlerde	337	28	36	42	70	50	46	30	8	14	10	2	1	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 3: HHH'nin Nişan ve Düğünlerde Erkek ve Kadınlarla Nasıl Eğlendikleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eğlencelerde Kadın Erkek Nasıl Eğlenirsiniz?	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
		Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora
Birlikte	655	9	7	175	165	203	90	5	1
Ayrı Yerlerde	337	-	5	141	70	93	26	1	1
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

Grafik 2: HHH'nin Evlerine Misafir Geldiğinde Erkek ve Kadınlarla Nasıl Oturdukları (%)

Tablo 4: HHH'nin Evlerine Misafir Geldiğinde Erkek ve Kadınlarla Nasıl Oturdıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>Eve Misafir Geldiğinde</i>	<i>Toplam</i>	<i>Cinsiyet</i>	
		<i>Kadın</i>	<i>Erkek</i>
<i>Kadın ve Erkekler</i>			
Aynı Yerde Otururlar	629	117	512
Ayrı Yerde Otururlar	363	24	339
Toplam	992	141	851

Tablo 5: HHH'nin Evlerine Misafir Geldiğinde Erkek ve Kadınlarla Nasıl Oturdıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

<i>Eve Misafir Geldiğinde</i>	<i>Toplam</i>	<i>Yaş Grupları</i>												
		<i>20-24</i>	<i>25-29</i>	<i>30-34</i>	<i>35-39</i>	<i>40-44</i>	<i>45-49</i>	<i>50-54</i>	<i>55-59</i>	<i>60-64</i>	<i>65-69</i>	<i>70-74</i>	<i>75-79</i>	<i>80+</i>
<i>Kadın ve Erkekler</i>														
Aynı Yerde Otururlar	629	94	72	74	76	80	85	51	28	26	21	11	9	2
Ayrı Yerde Otururlar	363	27	40	47	73	58	47	24	14	17	11	3	2	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 6: HHH'nin Evlerine Misafir Geldiğinde Erkek ve Kadınlarla Nasıl Oturdıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

<i>Eve Misafir Geldiğinde</i>	<i>Toplam</i>	<i>Öğrenim Durumu</i>							
		<i>Ok.yazar</i>	<i>Okul</i>	<i>Orta ve</i>	<i>Lise ve</i>	<i>Yüksek</i>	<i>Yüksek</i>		
<i>Kadın ve Erkekler</i>		<i>Değil</i>	<i>B.memiş</i>	<i>İlkokul</i>	<i>Dengi</i>	<i>Dengi</i>	<i>Okul</i>	<i>Lisans</i>	<i>Doktora</i>
Aynı Yerde Otururlar	629	9	7	168	157	189	93	5	1
Ayrı Yerde Otururlar	363	-	5	148	78	107	23	1	1
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

B. MUTFAK VE YEMEK KÜLTÜRÜ

Sosyal tutum ve davranış bakımından mutfak ve yemek kültürü, aile hayatının önemli bir boyutudur. Ailenin sosyalleşme süreci içinde mutfakın gördüğü fonksiyonlarda, yemek yeme biçim ve şekillerinde de bazı değişimlerin meydana geldiğini görmekteyiz.

Her toplumun kendine özgü ayrı bir mutfak ve yemek kültürü bulunmaktadır. Zaman içinde sosyo-ekonomik yapıda meydana gelen değişimler aynı toplumdaki mutfak ve yemek kültürünü değiştirebilmektedir. Örneğin, eski Türklerde sofraya "tergi" denirdi. Sofradaki ekmek ve yemek kırıntılarının yere dökülmemesi için, önce odanın ortasına, bugün masa örtüsü yerine geçen, genişçe bir sofraya örtüsü örtülürdü. Onun üzerine 30-40 cm yüksekliğinde bir altlık, onun da üzerine sini yerleştirilirdi. Siniler, bakır, pirinç, tahta gibi

maddelerden yapıldığı gibi buğday ve çavdar sapından örülmüş siniler de kullanılırdı. Sininin kenarlarına kaşıklar yerleştirilirdi. Eskiden tahta kaşıklar kullanılırken, zamanla onun yerini madeni kaşıklar almıştır. Sofraya hanımlar ve gençler genellikle diz çökerek büyükler bağdaş kurarak otururlar. Oturanlar dizlerine tüm sofrayı dolanabilen ve peçete yerine kullanılan eni dar örtüler örterler. Bu örtüler eskiden evlerde dokunurdu. Ensiz örtüler yan yana dikilerek sofraya örtüsü yapılırdı. Zamanla bunların yerini dışarıda yapıp satın alınan örtü ve peçeteler almıştır. Su testisi sofranın kenarında genellikle baba ve annenin oturduğu tarafa konurdu. Eskiden testiye uygun toprak bardaklar kullanılırken, zamanla bunların yerini madeni kupalar, sonra cam bardaklar almıştır (Baysal, 2000; 41).

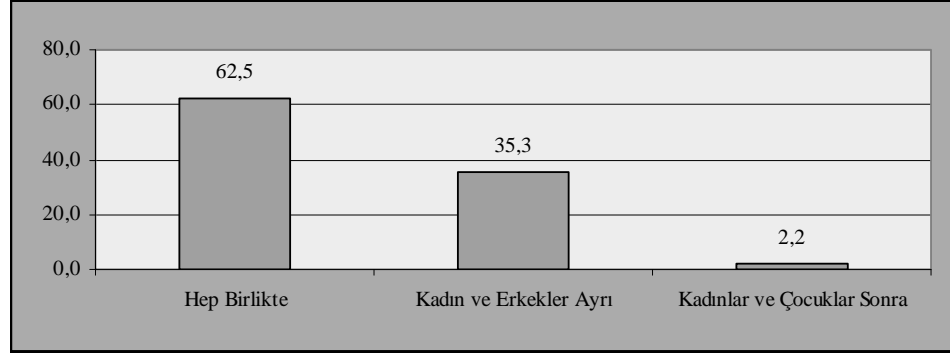
1. Yemek Sofrasında Oturma Biçimi

HHR'nin %62,5'i evlerine misafir geldiğinde, yemek sofrasında hep birlikte oturduklarını belirtmişlerdir. Kadın ve erkeklerin ayrı oturduklarını belirtenlerin oranı %35 civarında iken, kadın ve çocukların sonra yemeğe oturduğu davranış kalıbının hiç benimsenmediği görülmektedir. DPT araştırmasında da Üsküdar'a yakın sonuçlar elde edilmiştir. DPT araştırmasındaki HHR'nin de %68,7'si eve misafir geldiğinde sofraya herkesle birlikte oturduklarını belirtmişlerdir (DPT, 1992; 218). Yani, hem Üsküdar'da hem de DPT araştırmasında Türkiye genelindeki deneklerin yaklaşık üçte iki gibi bir çoğunluğunun yemek sofrasına misafirleriyle beraber oturdukları, sadece üçte bir gibi daha az bir kesimin de ayrı ayrı masalarda oturdukları görülmektedir.

Ancak, eve misafir geldiğinde misafirlerle birlikte oturduklarını belirtenlerin oranı erkeklere (%59,3) göre kadınlarda (%81,6) daha yüksektir.

Tüm yaş grupları ve eğitim düzeyindeki deneklerin çoğunluğu evlerine misafir geldiğinde beraber oturduklarını belirtmişlerdir.

Grafik 3: HHH'nin Evlerine Misafir Geldiğinde Sofraya Nasıl Oturdıkları (%)

Tablo 7: HHH'nin Evlerine Misafir Geldiğinde Sofraya Nasıl Oturdıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Yemeğe Misafir Geldiğinde Sofraya Nasıl Oturulur?	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Hep Birlikte	620	115	505
Kadın ve Erkekler Ayrı	350	23	327
Kadınlar ve Çocuklar Sonra	22	3	19
Toplam	992	141	851

Tablo 8: HHH'nin Evlerine Misafir Geldiğinde Sofraya Nasıl Oturdıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yemeğe Misafir Geldiğinde Sofraya Nasıl Oturulur?	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Hep Birlikte	620	94	66	72	77	79	83	49	28	30	20	11	9	2
Kadın ve Erkekler Ayrı	350	27	42	46	70	54	48	21	14	12	12	3	1	-
Kadınlar ve Çocuklar Sonra	22	-	4	3	2	5	1	5	-	1	-	-	1	-

Tablo 9: HHH'nin Evlerine Misafir Geldiğinde Sofraya Nasıl Oturdıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Yemeğe Misafir Geldiğinde Sofraya Nasıl Oturulur?	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve Dengi	Lise ve Dengi	Yüksek Okul	Yüksek Lisans	Doktora	
Hep Birlikte	620	9	7	165	153	193	87	5	1
Kadın ve Erkekler Ayrı	350	-	4	142	76	97	29	1	1
Kadınlar ve Çocuklar Sonra	22	-	1	9	6	6	-	-	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

2. Yemeğin Yendiği Yer

HHR'ne evlerinde yemeklerini nerede yedikleri sorulduğunda, yaklaşık dörtte biri (%24) mutfakta, %20,8'i ayrı bir odada, %55,2'si ise hem mutfakta hem de ayrı odada yediklerini ifade etmişlerdir. Görüldüğü üzere, deneklerin yarısından çoğu yemeklerini hem mutfakta hem de ayrı bir odada, dörtte biri mutfakta, yine yaklaşık beşte biri de ayrı bir odada yediklerini dile getirmişlerdir. DPT'nin 1988 tarihli Türk Aile Yapısı Araştırması ile karşılaştırdığımızda, Türkiye geneli ile Üsküdar'daki HHR'nin bu anlamda farklı bir yapıya sahip oldukları görülecektir. Nitekim, mutfakta yemek yediklerini belirten denekler her iki bölgede de yaklaşık olarak aynı oranlara (%25'ler civarında) sahipken, ayrı bir odada yemek yediklerini belirtenlerin oranı Üsküdar'da %20, Türkiye genelinde ise %55'ler civarındadır. Hem mutfakta hem de ayrı bir odada yemek yediklerini belirtenlerin oranı ise bu defa Üsküdar ve Türkiye genelinde tam tersi bir durum arz etmektedir. Şöyleki, her ikisinde de yemek yediklerini belirtenlerin oranı Üsküdar'da %55, Türkiye genelinde ise %20'ler civarındadır (DPT, 1992; 219).

Cinsiyet itibarıyla bakıldığında, kadınların %31,2'sinin, erkeklerin ise %22,8'inin mutfakta yemek yedikleri görülecektir.

Yaş grupları ve eğitim düzeyleri açısından yemeğin nerede yendiğine bakıldığında, yine tüm eğitim kademelerindeki deneklerin çoğunluğunun hem mutfakta hem de ayrı bir odada yemek yedikleri görülecektir.

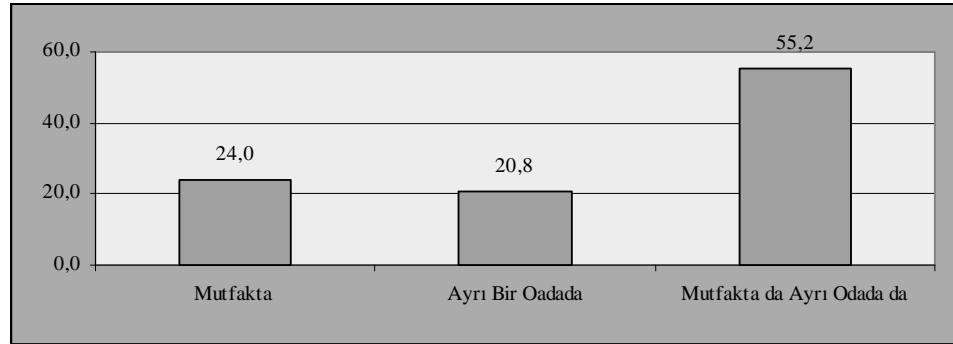
Ayrıca, deneklerin üçte birden daha fazlası (%37,5) yemeklerini masada, %55'e yakını ise bazen masada bazen yerde yediklerini belirtmişlerdir. DPT araştırmasında ise Türkiye genelinde masada yemek yiyenlerin oranı (%34,1) ile Üsküdar'da masada yemek yiyenlerin oranları (%37,5) birbirine yakınken, yerde yemek yiyenlerin oranı Üsküdar'da (%7,6) Türkiye genelinden (%50,5) daha düşüktür. Ancak, Türkiye genelinde yerde yemek yiyenlerin oranının kentlere göre (%34,7) kırsal kesimde daha yüksek olduğu (%71,6) görülmektedir.

(DPT, 1992; 219). Görüldüğü gibi, kentleşme ile birlikte, geleneksel bir biçime sahip olan yer sofrasında yemek yeme terk edilmektedir.

Ancak, masada yemek yiyenlerin oranı erkeklere (%34,8) göre kadınlarda (%53,9) daha yüksektir.

Diğer taraftan, tüm yaş gruplarındaki deneklerin çoğunluğu yemeklerini hem masada hem de yerde yediklerini belirtmişlerdir. Eğitim düzeylerine göre deneklerin nerede yemek yediklerine bakıldığında, eğitim düzeyi düşük kesimlerdeki deneklerin çoğunluğunun hem masada hem de yerde, eğitim düzeyi yüksek kesimdekilerin ise çoğunlukla masada yemek yedikleri görülmektedir.

Grafik 4: HHH'nin Nerede Yemek Yedikleri (%)

Tablo 10: HHH'nin Nerede Yemek Yedikleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Yeme Yeri?	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Mutfakta	238	44	194
Ayrı Bir Odada	206	35	171
Mutfakta da Ayrı Odada da	548	62	486
Toplam	992	141	851

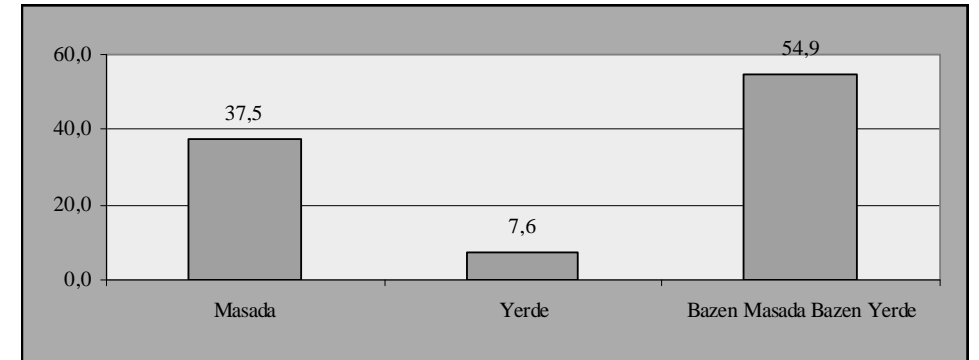
Tablo 11: HHH'nin Nerede Yemek Yedikleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yeme Yeri?	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Mutfakta	238	32	31	20	33	36	27	28	8	10	6	3	4	-
Ayrı Bir Odada	206	26	29	18	19	27	29	10	16	19	8	2	2	1
Mutfakta da Ayrı Odada da	548	63	52	83	97	75	76	37	18	14	18	9	5	1
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 12: HHH'nin Nerede Yemek Yedikleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Yeme Yeri?	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
		Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora
Mutfakta	238	4	2	78	44	66	41	2	1
Ayrı Bir Odada	206	1	4	64	51	57	27	2	-
Mutfakta da Ayrı Odada da	548	4	6	174	140	173	48	2	1
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

Grafik 5: HHH'nin Yerde mi Yoksa Masada mı Yemek Yedikleri (%)

Tablo 13: HHH'nin Yerde mi Yoksa Masada mı Yemek Yedikleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Yeme Yeri?	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Masada	372	76	296
Yerde	75	4	71
Bazen Masada Bazen Yerde	545	61	484
Toplam	992	141	851

Tablo 14: HHH'nin Yerde mi Yoksa Masada mı Yemek Yedikleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yemeği Masada mı Yerde mi Yersiniz?	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Masada	372	52	48	41	46	50	39	27	20	24	12	6	5	2
Yerde	75	7	14	2	14	13	11	6	4	3	1	-	-	-
Bazen Masada Bazen Yerde	545	62	50	78	89	75	82	42	18	16	19	8	6	-

Tablo 15: HHH'nin Yerde mi Yoksa Masada mı Yemek Yedikleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Yemeği Masada mı Yerde mi Yersiniz?	Toplam	Öğrenim Durumu								
		Ok.yazar	Okul	Orta ve		Lise ve	Yüksek	Yüksek		
		Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora	
Masada	372	3	3	98	84	110	69	4	1	
Yerde	75	-	1	30	25	16	2	-	1	
Bazen Masada Bazen Yerde	545	6	8	188	126	170	45	2	-	
Toplam	992	3	4	128	109	126	71	4	2	

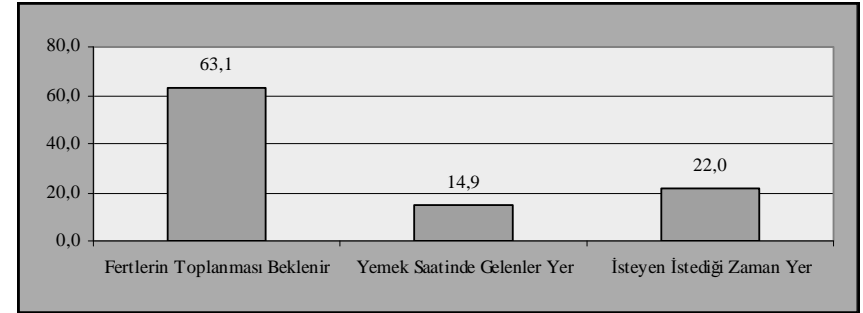
3. Yemek İçin Ailenin Bir Araya Gelmesi

Deneklerin üçte ikine yakın bir kısmı (%63,1'i), yemekleri aile bireyleriyle toplu halde yemektedir. Herkesin istediği zaman yemeğini yediğini belirtenlerin oranı ise %22'dir. Görüldüğü gibi, ailede dağınık bir şekilde yemek yiyenlerin oranı da beşte birler düzeyinde olup azımsanmayacak bir durum arz etmektedir. DPT'nin 1988 yılındaki araştırmasına göre (DPT, 1992; 222), Türkiye genelindeki aile bireylerinin topluca yemek yeme alışkanlığı Üsküdar araştırmasındaki durumdan daha ileri düzeydedir. Nitekim, toplu halde ailece beraber yemek yiyenlerin oranı Türkiye genelinde %81 iken, bu oran Üsküdar'da daha düşük olup %63,1'dir. Bu husus da bize, zamanla aile bireylerinin daha bireyselleştiğini ve geleneksel alışkanlıkların terk edilmeye başladığını göstermektedir.

Ailede dağınık ve ayrı bir şekilde yemek yeme durumunun erkeklere göre kadınlarda daha yüksek olduğu görülmektedir. Nitekim, kadınların %34'ü, erkeklerin ise %20'si evde herkesin istediği zaman yemek yediğini belirtmişlerdir.

Yemeğin aile ile birlikte veya dağınık bir şekilde yenmesiyle yaş grupları ve eğitim düzeyleri arasında bir ilişki kurulamamıştır.

Grafik 6: HHH'nin Aile Bireyleri İle Birlikte Yemek Yemeleri (%)

Tablo 16: HHH'nin Aile Bireyleri İle Birlikte Yemek Yemeleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Yemeğe Başlamadan Tüm Aile Bireyleri Beklenir mi?	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Fertlerin Toplanması Beklenir	626	83	543
Yemek Saatinde Gelenler Yer	148	10	138
İsteyen İstedığı Zaman Yer	218	48	170
Toplam	992	141	851

Tablo 17: HHH'nin Aile Bireyleri İle Birlikte Yemek Yemeleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yemeğe Başlamadan Tüm Aile Bireyleri Beklenir mi?	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Fertlerin Toplanması Beklenir	626	59	60	85	98	85	86	51	27	34	23	8	8	2
Yemek Saatinde Gelenler Yer	148	16	17	12	26	28	29	7	10	2	-	1	-	-
İsteyen İstedığı Zaman Yer	218	46	35	24	25	25	17	17	5	7	9	5	3	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 18: HHH'nin Aile Bireyleri İle Birlikte Yemek Yemeleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Yemeğe Başlamadan Tüm Aile Bireyleri Beklenir mi?	Toplam	Öğrenim Durumu								
		Ok.yazar	Okul	Orta ve		Lise ve	Yüksek	Yüksek		
		Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora	
Fertlerin Toplanması Beklenir	626	4	10	209	148	187	66	1	1	
Yemek Saatinde Gelenler Yer	148	1	1	49	38	48	11	-	-	
İsteyen İstedığı Zaman Yer	218	4	1	58	49	61	39	5	1	
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2	

C. MEKAN KULLANIMI VE EV DÖŞEME

Barınma ihtiyacı, insanoğlunun tarihin her döneminde karşı karşıya kaldığı, fizyolojik ihtiyaçlarından sonra, ikinci sırada yer alan temel ihtiyaçlarından biridir. Bu ihtiyacın giderilmesi, her toplumda değişik şekillerde ortaya çıkmıştır.

Toplumların sosyo-ekonomik gelişme düzeylerine, örf, adet ve geleneklerine bağlı olarak hem yapılaşmanın oluşum biçimi ve mimari tarzları hem de bu yapılar içindeki dairelerin kullanım şekli ve fonksiyonları farklı şekillerde kendisini göstermektedir.

Son yıllarda tarımdan sanayiye geçiş, hızlı nüfus artışı, kentlere yönelik yoğun göçler ve kitle iletişim araçlarının artışı ve bunların geleneksel günlük hayatımızda meydana getirdiği değişimler yaşama kültürümüzü de önemli düzeyde etkilemiştir. Kentlerde yapılan binalar ve toplu konutlar batı kültürünün kötü birer kopyası durumundadır. Geleneksel binaların malzeme, mekan tasarımı gibi özelliklerinden hiç yararlanılmamaktadır (Karpuz, 1990; 81).

Sanayileşme ve modernleşme sonucunda ortaya çıkan kentlerdeki evler, geleneksel toplumlardaki özelliğini kaybetmiş ve daha çok maddesel anlamda ele alınan birer mekan haline gelmişlerdir. Fakat, Türk toplumunda ise, tüm çarpık kentleşme ve sanayileşme hareketlerine ve yukarıda belirtildiği gibi geleneksel görünümünden büyük ölçüde kaçınılmasına rağmen, evler halen sadece barınma ihtiyacının karşılandığı birer mekan olmanın ötesinde ahenkli-sağlıklı aile hayatının geçirildiği mekanlar olmuşlardır. Türk insanı için konut, günün çok büyük bir bölümünün içinde geçirildiği, doğum ve ölümlerin yaşandığı, çocuklara ilk temel terbiyenin verildiği, ibadetlerin yapıldığı, yaşlıların ve hastaların bakıldığı, komşuluk ve misafirlik ilişkilerinin kurulduğu sıcak yuvalardır.

2000 yılı bina sayımı geçici sonuçlarına göre (DİE'den alınmış ve yayınlanmamış veriler), İstanbul'da 877.076 bina bulunmaktadır. Bu binaların 43.192'si Üsküdar sınırları içinde yer almaktadır. İlçe, İstanbul'un Ümraniye, Gaziosmanpaşa ve Küçükçekmece'den sonra en fazla binaya sahip dördüncü ilçesidir. Ayrıca, Büyükçekmece, Pendik,

Sarıyer ve Beykoz en fazla binanın bulunduğu diğer yerleşim birimleri iken, en az binanın bulunduğu ilçeler, İstanbul'daki binaların %1'inden azına sahip olan Adalar, Şile ve Çatalca'dır.

Üsküdar'da binalardaki konut ve dairelerin büyük çoğunluğu 3-4 odadan oluşmaktadır. Bu niteliğiyle Üsküdar'daki konut ve daireler, Türk ailesinin nispeten geniş ve çok odalı mekanlarda yaşama isteğini ortaya koymaktadır. Öyle ki, toplam dairelerin %46,3'ü 3, %45,4'ü ise 4 odalıdır. Ayrıca, 5 ve özellikle de, 7 ve daha üzeri sayıda odaya sahip bulunan daire sayısı, önemli miktardadır. İlçedeki, dairelerin %3,6'sı 5, %0,8'i 7 ve daha fazla odalıdır.

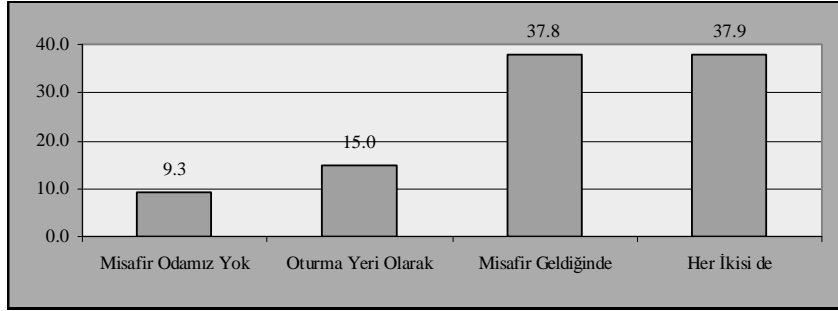
1. Misafir Odası Uygulaması

Araştırmaya katılanlar içinde misafir odası olmadığını söyleyenlerin oranı (%9,3) oldukça düşüktür. Yani, deneklerin büyük bir çoğunluğunun (900 kişi) evinde misafir odası olduğu görülmektedir. Fakat, deneklerin üçte birden daha fazlası (%37,8) bu odaları sadece misafirleri geldiğinde kullandıklarını söylemişlerdir. Misafir odalarını oturma odası olarak kullananların oranı ise %15'dir. DPT araştırmasında da benzer eğilimleri görmekle birlikte, Türkiye genelinde misafir odası olmadığını belirtenlerin oranı (%23,3) Üsküdar'da misafir odası olmadığını belirtenlerin oranından (%9,3) daha yüksek iken, misafir odalarını hem misafir hem de oturma odası olarak kullananların oranı ise Üsküdar'da (%37,9) Türkiye genelindeki orandan (%14,9) daha yüksektir. Hem Türkiye genelinde (%34,8) hem de Üsküdar'da (%37,8) misafir odalarını sadece misafir geldiğinde kullandıklarını belirtenlerin oranı yaklaşık olarak HHR'nin üçte birinden daha fazlasını oluşturmaktadır (DPT, 1992; 223). Görüldüğü gibi, konut maliyetinin hayli yükseldiği ve konut sahibi olma imkanının alabildiğine güçleştiği günümüzde, deneklerin büyük çoğunluğunun evlerinde misafir odası bulunmakta ve fakat o denli de az kullanılmaktadır.

Misafir odalarını oturma odası olarak kullananların oranı erkeklere (%12,8) göre kadınlarda (%28,4) daha yüksektir. Diğer taraftan, misafir odası olmayanlardan, misafir odalarını hem misafir hem de oturma odası olarak kullananların oranı ise birbirlerine çok yakındır.

Yaş grupları ve eğitim düzeyleri ile misafir odalarının kullanımı arasında bir bağ kurmak mümkün görünmemektedir.

Grafik 7: HHH'nin Misafir Odalarını Ne Zaman Kullandıkları (%)

Tablo 19: HHH'nin Misafir Odalarını Ne Zaman Kullandıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Misafir Odası Ne Zaman Kullanılır?	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Misafir Odamız Yok	92	15	77
Oturma Yeri Olarak	149	40	109
Misafir Geldiğinde	375	43	332
Her İkisi de	376	43	333
Toplam	992	141	851

Tablo 20: HHH'nin Misafir Odalarını Ne Zaman Kullandıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Misafir Odası Ne Zaman Kullanılır?	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Misafir Odamız Yok	92	17	12	7	15	8	8	11	1	7	1	5	-	-
Oturma Yeri Olarak	149	16	17	25	19	17	15	8	10	12	6	1	2	1
Misafir Geldiğinde	375	44	34	45	64	57	50	32	14	12	12	4	6	1
Her İkisi De	376	44	49	44	51	56	59	24	17	12	13	4	3	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 21: HHH'nin Misafir Odalarını Ne Zaman Kullandıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Misafir Odası Ne Zaman Kullanılır?	Toplam	Öğrenim Durumu								
		Okul Değil	Okul B. memiş	İlkokul	Dengi	Orta ve Lise ve Dengi	Yüksek Okul	Yüksek Lisans	Doktora	
Misafir Odamız Yok	92	1	1	28	20	34	6	2	-	
Oturma Yeri Olarak	149	1	2	41	34	40	30	-	1	
Misafir Geldiğinde	375	2	3	126	78	127	37	1	1	
Her İkisi de	376	5	6	121	103	95	43	3	-	
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2	

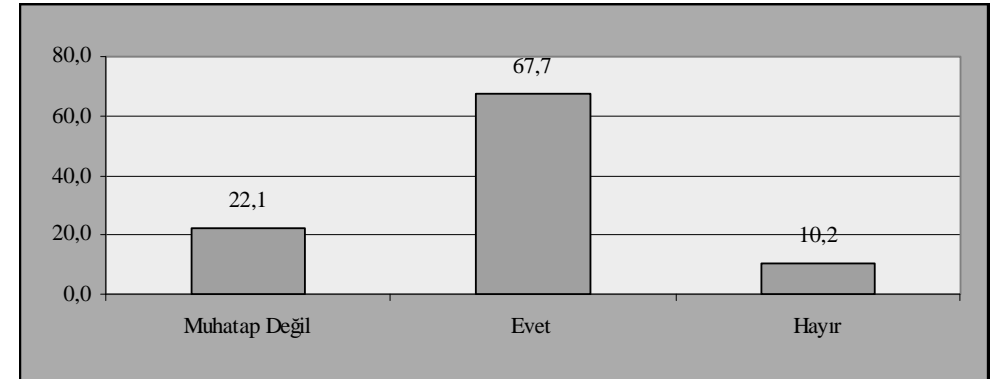
2. Evde Herkesin Yatak Odası Olup Olmadığı

Deneklerin evlerinde anne, baba ve çocukların her birinin ayrı ayrı yatak odaları olup olmadığı sorulduğunda, 219 kişi (%22,1) bu sorunun muhatabı olmadığını söylemiş, geriye kalan 773 denek ise %86,9'u evet, %13,1'i ise hayır cevabını vermişlerdir. Görüldüğü gibi, deneklerin çoğunun evinde herkesin yatak odası bulunmaktadır. DPT araştırmasında da benzer şekilde büyük bir çoğunluğun (%75) ayrı yatak odaları olduğu dile getirilmiştir (DPT, 1992; 224). Çocuklara ayrı bir yatak odasının açılabilmesi aile mahremiyeti bakımından önem arz eder. Ancak, böyle bir imkanın sağlanabilmesi de, oturulan evlerin genişliğine bağlıdır. Hem DPT, hem de Üsküdar araştırmalarında HHR'nin evlerinin çoğunun misafir odalarına sahip olmaları, genelde ailelerin geleneksel değerlere sahip olduklarını ve geniş evleri tercih ettiklerini göstermektedir. Misafir odası geleneğine bu denli önem veren bir kesimin, çocukları için ayrı bir yatak odası bulundurmaması zaten düşünülemez.

Cinsiyet itibarıyla bakıldığında, hem kadınların hem de erkeklerin yaklaşık %85'den fazlasının ayrı ayrı yatak odaları olduğu görülecektir.

Yaş grupları ve eğitim düzeyleri açısından deneklerin ayrı yatak odaları bulunup bulunmadığına bakıldığında ise, yine cinsiyette olduğu gibi, çoğunluğun ayrı ayrı yatak odası bulunmakla birlikte, aralarında bir ilişki kurmak mümkün değildir.

Grafik 8: HHH'nin Evlerinde Herkesin Ayrı Ayrı Odası Olup Olmadığı (%)

Tablo 22: HHH'nin Evlerinde Herkesin Ayrı Ayrı Odası Olup Olmadığı ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>E v d e H e r k e s i n</i>		<i>C i n s i y e t</i>		
<i>Y a t. O d a s ı V a r m ı ?</i>	<i>T o p l a m</i>	<i>K a d ı n</i>	<i>E r k e k</i>	
M u h a t a p D e ğ i l	2 1 9	3 4	1 8 5	
E v e t	6 7 2	9 1	5 8 1	
H a y ı r	1 0 1	1 6	8 5	
T o p l a m	9 9 2	1 4 1	8 5 1	

Tablo 23: HHH'nin Evlerinde Herkesin Ayrı Ayrı Odası Olup Olmadığı ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

<i>E v d e H e r k e s i n</i>		<i>Y a ş G r u p l a r ı</i>												
<i>Y a t. O d a s ı V a r m ı ?</i>	<i>T o p l a m</i>	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Muhatap Değil	219	92	45	27	15	8	10	4	7	2	3	2	4	-
Evet	672	27	52	88	118	118	109	58	30	35	18	11	6	2
Hayır	101	2	15	6	16	12	13	13	5	6	11	1	1	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 24: HHH'nin Evlerinde Herkesin Ayrı Ayrı Odası Olup Olmadığı ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

<i>E v d e H e r k e s i n</i>		<i>Ö ğ r e n i m D ü r ü m ü</i>								
<i>Y a t. O d a s ı V a r m ı ?</i>	<i>T o p l a m</i>	<i>Ok.yazar</i>	<i>Okul</i>	<i>Orta ve</i>		<i>Lise ve</i>	<i>Yüksek</i>	<i>Yüksek</i>		
		<i>Değil</i>	<i>B.memış</i>	<i>İlkokul</i>	<i>Dengi</i>	<i>Dengi</i>	<i>Okul</i>	<i>Lisans</i>	<i>Doktora</i>	
Muhatap Değil	219	2	1	34	39	77	61	5	-	
Evet	672	6	7	234	177	197	49	1	1	
Hayır	101	1	4	48	19	22	6	-	1	
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2	

3. Ev Döşemede Tercihler

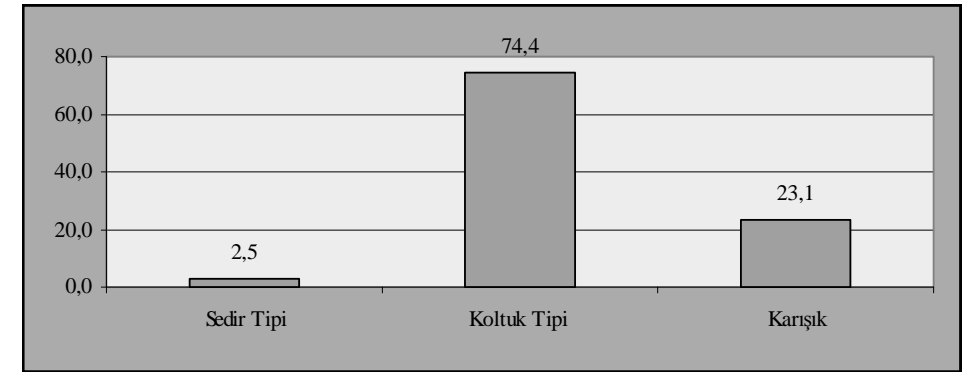
Deneklerin yaklaşık dörtte üçü oturma odalarını koltuk tipinde döşemek istediklerini belirtmişlerdir. Geleneksel türe uygun olarak sedir tipinde döşemek isteyenlerin oranı ise %2,5 olup oldukça düşük düzeydedir. Hem modern hem de geleneksel şekilde oturma odalarını döşemek isteyenlerin oranı ise azımsanmayacak seviyede olup %23,1'dir.

Oturma odalarının döşenme tipinde cinsiyetler arasında önemli bir fark görülmemekte, hem kadınların hem de erkeklerin dörtte üçlük kesimi evlerini koltukla döşemek istemektedir.

Yaş grupları itibariyle oturma odalarının döşenme şekline bakıldığında, tüm yaş gruplarındaki deneklerin çoğunluğunun oturma odalarını koltukla döşemek istedikleri, ancak ileri yaşlarda odalarını karışık şekilde döşemek isteyenlerin oranının arttığı da görülmektedir.

Eğitim düzeyleri itibariyle deneklerin oturma odalarını döşeme şekline baktığımızda, genelde eğitim düzeyleri düşük kesimlerde odalarını koltukla döşemek isteyenlerin oranının yüksek olduğu görülecektir.

Grafik 9: HHH'nin Oturma Odalarını Nasıl Döşemek İstedikleri (%)

Tablo 25: HHH'nin Oturma Odalarını Nasıl Döşemek İstedikleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>O t u r m a O d a s ı n ı</i>		<i>C i n s i y e t</i>		
<i>N a s ı l D ö ş e m e k İ s t e r s i n i z ?</i>	<i>T o p l a m</i>	<i>K a d ı n</i>	<i>E r k e k</i>	
S e d i r T i p i	2 5	6	1 9	
K o l t u k T i p i	7 3 8	1 0 5	6 3 3	
K a r ı ş ı k	2 2 9	3 0	1 9 9	
T o p l a m	9 9 2	1 4 1	8 5 1	

Tablo 26: HHH'nin Oturma Odalarını Nasıl Döşemek İstedikleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

<i>O t u r m a O d a s ı n ı</i>		<i>Y a ş G r u p l a r ı</i>												
<i>N a s ı l D ö ş e m e k İ s t e r s i n i z ?</i>	<i>T o p l a m</i>	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Sedir Tipi	25	1	4	4	3	7	2	1	-	2	1	-	-	-
Koltuk Tipi	738	90	80	93	116	94	105	55	34	28	28	8	5	2
Karışık	229	30	28	24	30	37	25	19	8	13	3	6	6	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 27: HHH'nin Oturma Odalarını Nasıl Döşemek İstedikleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Oturma Odasını	Öğrenim Durumu								
	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek			
Nasıl Döşemek İstersiniz?	Toplam	Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora
Sedir Tipi	25	1	-	2	10	9	3	-	-
Koltuk Tipi	738	5	10	245	153	230	92	2	1
Karışık	229	3	2	69	72	57	21	4	1
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

4. Çocukların Evlerinin Döşenmesi İle İlgili Tercihler

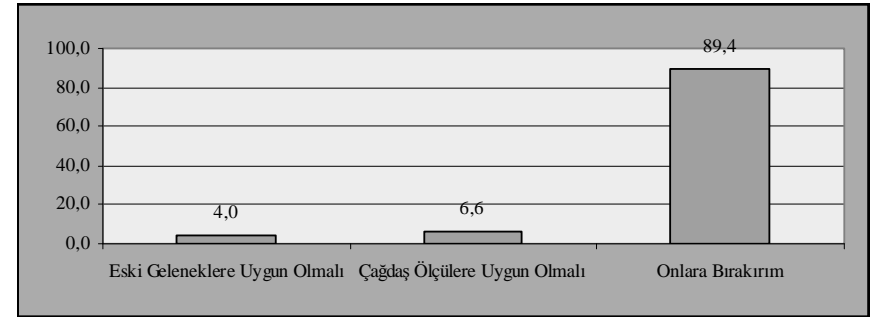
HHR'ne çocukları evlenip ayrı ev açmaları durumunda evlerinin döşemesinin geleneksel veya çağdaş tipte mi yoksa kendilerine mi bırakılacağı sorusu hem erkek hem de kız çocuklar için ayrı ayrı sorulduğunda, deneklerin %90'lar civarındaki büyük bir kısmı kararı çocuklara bırakacağını söylemişlerdir. DPT araştırmasında da deneklerin çoğunluğu (%56,5) çocuklarının evlerinin döşenmesindeki kararı çocukların kendilerine bırakacaklarını belirtmelerine rağmen, bunların oranının Üsküdar'daki deneklerin oranından (%89,4) daha düşük olduğu görülmektedir. Hem erkek hem de kız çocuklarının evlerinin geleneksel tipte döşenmesini isteyenlerin oranı ise Üsküdar'da sadece %4'ler civarında, Türkiye genelinde ise %7'ler civarında olup oldukça düşük düzeydedir (DPT, 1992; 225).

Çocukların evlerinin döşenmesi konusunda hem kadınların hem de erkek deneklerin aynı düşündükleri ve büyük bir çoğunluğun kararın çocuklara bırakılması doğrultusunda cevap verdikleri görülmüştür. Ancak, erkek çocukların evlenmesinde kararın çocuklara bırakılmasını isteyenlerin oranı (yaklaşık olarak %92) kız çocuklarının evlenmesinde kararın çocuklara bırakılmasını isteyenlerin oranından (%88 civarında) biraz daha yüksektir.

Tüm yaş gruplarındaki deneklerin büyük bir çoğunluğu çocukların evlenmeleri durumunda ev döşemesi konusunda kararın çocuklara bırakılmasını istedikleri, ancak bu oranın kız çocuklarına nispeten erkek çocuklarda daha yüksek olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan, farklı eğitim düzeyindeki deneklerin büyük bir çoğunluğu hem erkek hem de kız çocuklarının evlenmeleri halinde ev döşemesi kararının çocuklara bırakılmasını tercih etmektedir.

Grafik 10: HHH'nin Erkek Çocuklarının Evlendirilmesinde Evlerini Nasıl Döşeyecekleri (%)

Tablo 28: HHH'nin Erkek Çocuklarının Evlendirilmesinde Evlerini Nasıl Döşeyecekleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Erkek Çocuğunuzu Evlendirderseniz Evin Döşemesini Nasıl İstersiniz?	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Eski Geleneklere Uygun Olmalı	4 0	3	7
Çağdaş Ölçülere Uygun Olmalı	6 5	9	5 6
Onlara Bırakırım	8 8 7	1 2 9	7 5 8
Toplam	9 9 2	1 4 1	8 2 1

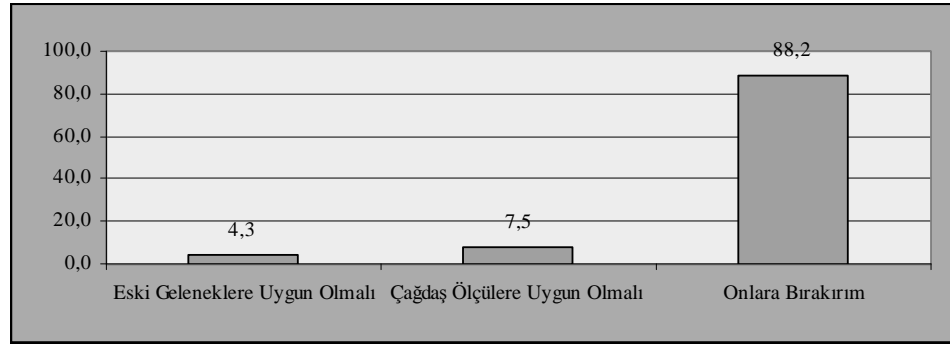
Tablo 29: HHH'nin Erkek Çocuklarının Evlendirilmesinde Evlerini Nasıl Döşeyecekleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Erkek Çocuğunuzu Evlendirderseniz Evin Döşemesini Nasıl İstersiniz?	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Eski Geleneklere Uygun Olmalı	40	4	3	5	4	7	7	3	1	4	1	1	-	-
Çağdaş Ölçülere Uygun Olmalı	65	7	6	8	8	12	11	7	2	2	2	-	-	-
Onlara Bırakırım	887	110	103	108	137	119	114	65	39	37	29	13	11	2
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 30: HHH'nin Erkek Çocuklarının Evlendirilmesinde Evlerini Nasıl Döşeyecekleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Erkek Çocuğunuzu Evlendirderseniz Evin Döşemesini Nasıl İstersiniz?	Öğrenim Durumu								
	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek			
	Toplam	Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora
Eski Geleneklere Uygun Olmalı	40	-	1	13	13	10	3	-	-
Çağdaş Ölçülere Uygun Olmalı	65	1	2	13	20	28	1	-	-
Onlara Bırakırım	887	8	9	290	202	258	112	6	2
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

Grafik 11: HHH'nin Kız Çocuklarının Evlendirilmesinde Evlerini Nasıl Döşeyecekleri (%)

Tablo 31: HHH'nin Kız Çocuklarının Evlendirilmesinde Evlerini Nasıl Döşeyecekleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Kız Çocuğunuzu Evlendirseniz Evin Döşemesini Nasıl İstersiniz?	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Kız
Eski Geleneklere Uygun Olmalı	43	5	38
Çağdaş Ölçülere Uygun Olmalı	74	11	63
Onlara Bırakırım	875	125	750
Toplam	992	141	851

Tablo 32: HHH'nin Kız Çocuklarının Evlendirilmesinde Evlerini Nasıl Döşeyecekleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Kız Çocuğunuzu Evlendirseniz Evin Döşemesini Nasıl İstersiniz?	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Eski Geleneklere Uygun Olmalı	43	4	3	6	5	8	7	4	1	2	2	1	-	-
Çağdaş Ölçülere Uygun Olmalı	74	6	9	9	11	12	10	8	2	4	3	-	-	-
Onlara Bırakırım	875	111	100	106	133	118	115	63	39	37	27	13	11	2
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

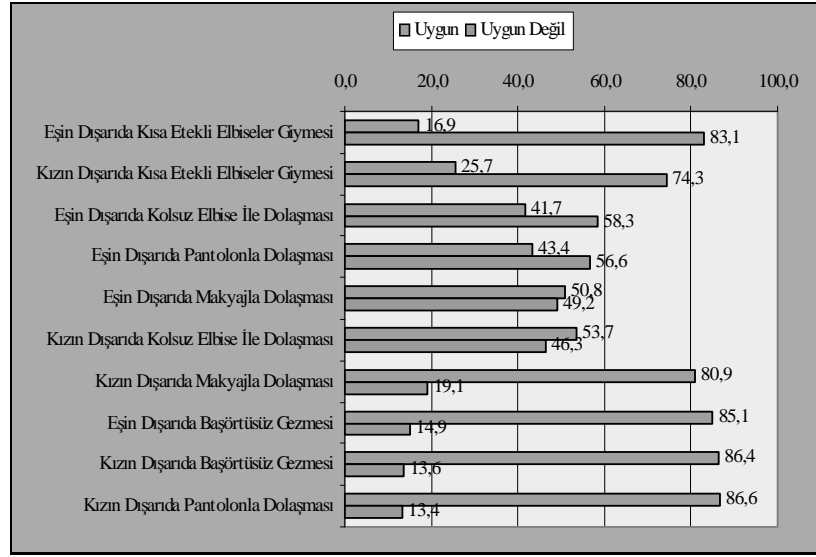
Tablo 33: HHH'nin Kız Çocuklarının Evlendirilmesinde Evlerini Nasıl Döşeyecekleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Kız Çocuğunuzu Evlendirseniz Evin Döşemesini Nasıl İstersiniz?	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
Eski Geleneklere Uygun Olmalı	43	-	1	14	12	13	3	-	-
Çağdaş Ölçülere Uygun Olmalı	74	1	2	19	24	26	1	-	1
Onlara Bırakırım	875	8	9	283	199	257	112	6	1
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

D. GİYİM KUŞAM DURUMU

Eşlerin ve kızların dışarıda giyinmesi ve gezip dolaşması konusunda deneklerin farklı düşünceleri bulunduğu ve eşlerine nispeten kızları için daha toleranslı oldukları görülmüştür. Örneğin, deneklerin %41,7'si eşlerinin dışarıda kolsuz elbise ile dolaşmasını uygun görürken, bu oran kız çocukları için daha yüksek bir orana (%53,7) sahiptir. Diğer taraftan, deneklerin %85,1 gibi büyük bir kısmı eşlerinin dışarıda başörtüsüz dolaşmasını uygun bulurken, bu oran kız çocukları için biraz daha yüksek olup %86,4'dür. Deneklerin büyük bir kısmının eşlerinin ve çocuklarının dışarıda başörtüsüz dolaşmalarını uygun bulmalarına karşılık, aynı düşüncenin dışarıda pantolonla dolaşma konusunda geçerli olmadığı görülmektedir. Şöyleki, deneklerin ancak %43,4'ü eşlerinin dışarıda pantolonlu dolaşmasını uygun görürken, %86,6'sı ise kızlarının dışarıda pantolonsuz dolaşmasını uygun bulmaktadır. Diğer yandan, deneklerin çok az bir kısmı eş ve kızlarının dışarıda kısa etekli dolaşmalarını uygun bulmakla birlikte, bu oranın eşlere göre (%16,9) kızlarda (%25,7) daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Eş ve kızların dışarıda makyajlı bir şekilde dolaşmaları konusuna gelince, deneklerin yarısı bu durumu eşleri için uygun görürken, %80,9'ı da kızları için uygun görmektedirler. Kısaca, deneklerin %80'lerden daha fazlasının hem eşin ve hem de kızların dışarıda başörtüsüz, ayrıca kızların pantolonla ve makyajlı bir şekilde dolaşmalarını normal karşıladıklarını, fakat deneklerin yarıdan daha fazlasının ise eşin ve kızların dışarıda kısa etekli elbiseler giymesini, ayrıca eşlerin dışarıda kolsuz elbise ile ve pantolonla dolaşmalarını uygun bulmadıklarını söylemek mümkündür. DPT'nin 1988 yılında Türkiye genelinde yaptığı aile araştırmasında da, HHR'nin en uygun bulmadıkları pozisyon; Üsküdar'daki araştırma sonuçlarına benzer şekilde, eş ve kızlarının dışarıda kısa etekli elbise giymeleridir (DPT, 1992; 227).

Grafik 12: HHH'nin Eş ve Kızlarının Dışarıda Dolaşmalarına Bakışları (%)

Sonuç olarak, dışarıdaki giyim kuşam konusunda deneklerin, kızlarına nispeten eşleri konusunda daha duyarlı olduklarını, diğer yandan deneklerin hem eş ve hem de kızları için en hassas oldukları ve uygun görmedikleri kıyafetin dışarıda kısa etekle dolaşmak olduğunu söylemek mümkündür.

1. Eşin ve Kızın Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması

Eşlerin dışarıda kolsuz elbise ile dolaşmasını kadın ve erkek deneklerin %58'i uygun görmezken, kızların dışarıda kolsuz elbise ile dolaşmasını ise kadınların %34'ü, erkeklerin ise %48,3'ü uygun görmemektedir.

Hem yaş hem de eğitim düzeyi ile eş ve kızların dışarıda kolsuz elbise ile dolaşmaları arasında doğrudan bir ilişki görülmemektedir.

Tablo 34: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>Eşin Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması</i>	<i>Cinsiyet</i>		
	<i>Toplam</i>	<i>Kadın</i>	<i>Erkek</i>
Uygun	414	59	355
Uygun Değil	578	82	496
Toplam	992	141	851

Tablo 35: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

<i>Eşin Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması</i>	<i>Toplam</i>	<i>Yaş Grupları</i>												
		<i>20-24</i>	<i>25-29</i>	<i>30-34</i>	<i>35-39</i>	<i>40-44</i>	<i>45-49</i>	<i>50-54</i>	<i>55-59</i>	<i>60-64</i>	<i>65-69</i>	<i>70-74</i>	<i>75-79</i>	<i>80+</i>
Uygun	414	69	51	55	46	59	39	26	24	22	12	4	5	2
Uygun Değil	578	52	61	66	103	79	93	49	18	21	20	10	6	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 36: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

<i>Eşin Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması</i>	<i>Toplam</i>	<i>Öğrenim Durumu</i>							
		<i>Ok.yazar</i>	<i>Okul</i>	<i>Orta ve Dengi</i>	<i>Lise ve Dengi</i>	<i>Yüksek Okul</i>	<i>Yüksek Lisans</i>	<i>Doktora</i>	
Uygun	414	7	6	109	102	118	67	4	1
Uygun Değil	578	2	6	207	133	178	49	2	1
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

Tablo 37: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>Kızın Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması</i>	<i>Cinsiyet</i>	
	<i>Toplam</i>	<i>Erkek</i>
Uygun	533	440
Uygun Değil	459	411
Toplam	992	851

Tablo 38: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

<i>Kızın Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması</i>	<i>Toplam</i>	<i>Yaş Grupları</i>												
		<i>20-24</i>	<i>25-29</i>	<i>30-34</i>	<i>35-39</i>	<i>40-44</i>	<i>45-49</i>	<i>50-54</i>	<i>55-59</i>	<i>60-64</i>	<i>65-69</i>	<i>70-74</i>	<i>75-79</i>	<i>80+</i>
Uygun	533	80	69	64	61	70	65	39	26	26	18	8	5	2
Uygun Değil	459	41	43	57	88	68	67	36	16	17	14	6	6	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 39: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Kolsuz Elbise İle Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Kızınızın Kolsuz Elbise İle Dolaşması	Öğrenim Durumu								
	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek			
Toplam	Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora	
Uygun	533	9	8	159	122	151	77	5	2
Uygun Değil	459	-	4	157	113	145	39	1	-
T oplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

2. Eşin ve Kızın Dışarıda Başörtüsüz Gezmesi

Cinsiyet itibariyle bakıldığında, hem kadınların hem de erkeklerin büyük bir çoğunluğunun eş ve kızların dışarıda başörtüsüz dolaşmalarını uygun gördüğü, ancak bu durumu uygun görenlerin oranının erkeklere göre kadınlarda daha yüksek olduğu görülecektir.

Eş ve kızların dışarıda başörtüsüz dolaşmaları ile deneklerin eğitim ve yaş grupları arasında bir bağ kurmak mümkün değildir.

Tablo 40: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Eşin Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Uygun	844	137	707
Uygun Değil	148	4	144
T oplam	992	141	851

Tablo 41: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Eşin Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Uygun	844	117	97	94	122	114	107	66	39	35	28	13	10	2
Uygun Değil	148	4	15	27	27	24	25	9	3	8	4	1	1	-
T oplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 42: HHH'ne Eşin Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eşin Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması	Öğrenim Durumu								
	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek			
Toplam	Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora	
Uygun	844	9	10	269	186	254	109	5	2
Uygun Değil	148	-	2	47	49	42	7	1	-
T oplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

Tablo 43: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Kızın Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Uygun	857	133	724
Uygun Değil	135	8	127
T oplam	992	141	851

Tablo 44: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Kızın Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Uygun	857	119	103	96	120	116	106	69	39	36	28	13	10	2
Uygun Değil	135	2	9	25	29	22	26	6	3	7	4	1	1	-
T oplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 45: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Kızın Dışarıda Başörtüsüz Dolaşması	Öğrenim Durumu								
	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek			
Toplam	Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora	
Uygun	857	9	10	274	190	258	109	5	2
Uygun Değil	135	-	2	42	45	38	7	1	-
T oplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

3. Eşin ve Kızın Dışarıda Pantolonla Dolaşması

HHR konumundaki kadın ve erkeklerin yarıdan daha fazlası (%56) eşlerin dışarıda pantolonla dolaşmasını uygun görmezlerken, bu düşünce kızlar için geçerli değildir. Şöyleki, kadınların %97,2'si, erkeklerin ise %84,8'i kızların dışarıda pantolonsuz dolaşmalarını uygun görmektedirler. Yani, kızların dışarıda pantolonla dolaşması konusunda kadınların erkeklere göre daha toleranslı oldukları görülmektedir.

HHR'nin yaş grupları ve eğitim düzeyleri ile eş ve kızların dışarıda pantolonla dolaşmaları arasında bir bağ bulunmamaktadır.

Tablo 46: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Pantolonla Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>Eşin Dışarıda</i>		<i>Cinsiyet</i>	
<i>Pantolonla Dolaşması</i>	<i>Toplam</i>	<i>Kadın</i>	<i>Erkek</i>
Uygun	431	62	369
Uygun Değil	561	79	482
Toplam	992	141	851

Tablo 47: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Pantolonla Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

<i>Eşin Dışarıda</i>	<i>Toplam</i>	<i>Yaş Grupları</i>												
		<i>20-24</i>	<i>25-29</i>	<i>30-34</i>	<i>35-39</i>	<i>40-44</i>	<i>45-49</i>	<i>50-54</i>	<i>55-59</i>	<i>60-64</i>	<i>65-69</i>	<i>70-74</i>	<i>75-79</i>	<i>80+</i>
Uygun	431	66	54	54	52	67	42	26	23	22	15	3	5	2
Uygun Değil	561	55	58	67	97	71	90	49	19	21	17	11	6	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 48: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Pantolonla Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

<i>Eşin Dışarıda</i>	<i>Toplam</i>	<i>Öğrenim Durumu</i>							
		<i>Ok.yazar</i>	<i>Okul</i>	<i>Orta ve</i>	<i>Lise ve</i>	<i>Yüksek</i>	<i>Yüksek</i>		
<i>Pantolonla Dolaşması</i>		<i>Değil</i>	<i>B.memiş</i>	<i>İlkokul</i>	<i>Dengi</i>	<i>Dengi</i>	<i>Okul</i>	<i>Lisans</i>	<i>Doktora</i>
Uygun	431	8	6	119	95	128	69	4	2
Uygun Değil	561	1	6	197	140	168	47	2	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

Tablo 49: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Pantolonla Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>Kızın Dışarıda</i>		<i>Cinsiyet</i>	
<i>Pantolonla Dolaşması</i>	<i>Toplam</i>	<i>Kadın</i>	<i>Erkek</i>
Uygun	859	137	722
Uygun Değil	133	4	129
Toplam	992	141	851

Tablo 50: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Pantolonla Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

<i>Kızın Dışarıda</i>	<i>Toplam</i>	<i>Yaş Grupları</i>												
		<i>20-24</i>	<i>25-29</i>	<i>30-34</i>	<i>35-39</i>	<i>40-44</i>	<i>45-49</i>	<i>50-54</i>	<i>55-59</i>	<i>60-64</i>	<i>65-69</i>	<i>70-74</i>	<i>75-79</i>	<i>80+</i>
Uygun	859	119	102	101	122	113	109	69	36	35	28	13	10	2
Uygun Değil	133	2	10	20	27	25	23	6	6	8	4	1	1	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 51: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Pantolonla Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

<i>Kızın Dışarıda</i>	<i>Toplam</i>	<i>Öğrenim Durumu</i>							
		<i>Ok.yazar</i>	<i>Okul</i>	<i>Orta ve</i>	<i>Lise ve</i>	<i>Yüksek</i>	<i>Yüksek</i>		
<i>Pantolonla Dolaşması</i>		<i>Değil</i>	<i>B.memiş</i>	<i>İlkokul</i>	<i>Dengi</i>	<i>Dengi</i>	<i>Okul</i>	<i>Lisans</i>	<i>Doktora</i>
Uygun	859	9	10	275	192	258	109	5	1
Uygun Değil	133	-	2	41	43	38	7	1	1
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

4. Eşin ve Kızın Dışarıda Kısa Etekli Elbiseler Giymesi

HHR'nin en hassas oldukları konu, eş ve kızlarının dışarıda kısa etekli elbise ile dolaşmalarıdır. Ancak, deneklerin bu hususta eşlerine göre kızları için biraz daha toleranslı oldukları görülmektedir. Nitekim, deneklerin sadece %16,9'u eşlerinin dışarıda kısa etekli gezmelerini uygun bulurken, %25,7'si kızlarının bu şekilde dışarıya çıkmalarını uygun bulduklarını belirtmişlerdir.

Eş ve kızların dışarıda kısa etekli bir şekilde dolaşmalarına cinsiyet açısından bakıldığında, kadınların %87,2'si, erkeklerin %82,4'ü eşlerin dışarıda kısa etekli gezmelerini, kadınların %66,7'si, erkeklerin ise %75,6'sı da kızların dışarıda bu şekilde dolaşmalarını uygun bulmadıkları görülmektedir. Yani, eşlerin dışarıda kısa etekli dolaşmaları hususunda kadınların, kızların kısa etekli dolaşmaları hususunda ise erkeklerin daha hassas oldukları dikkat çekmektedir.

Genç ve yaşlı nüfus gruplarına nispeten orta yaş gruplarındaki deneklerin genelde eş ve kızların dışarıda kısa etekli olarak dolaşmalarına daha toleranslı baktıkları görülmektedir.

Yaş gruplarındaki eğilime benzer bir şekilde eğitim düzeyi düşük ve yüksek kesimlere nispeten orta kademedeki eğitim düzeyindeki

deneklerin eş ve kızların dışarıda kısa etekli olarak dolaşmalarına daha olumlu baktıkları görülmektedir.

Tablo 52: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Kısa Etekli Elbise İle Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Eşin Kısa Etekli Elbise Giymesi	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Uygun	168	18	150
Uygun Değil	824	123	701
Toplam	992	141	851

Tablo 53: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Kısa Etekli Elbise İle Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Eşin Kısa Etekli Elbise Giymesi	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Uygun	168	28	24	23	24	21	15	8	9	7	3	3	2	1
Uygun Değil	824	93	88	98	125	117	117	67	33	36	29	11	9	1
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 54: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Kısa Etekli Elbise İle Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eşin Kısa Etekli Elbise Giymesi	Toplam	Eğitim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve Lise ve	Yüksek	Yüksek			
Uygun	168	5	1	39	39	48	33	3	-
Uygun Değil	824	4	11	277	196	248	83	3	2
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

Tablo 55: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Kısa Etekli Elbise İle Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Kızın Kısa Etekli Elbise Giymesi	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Uygun	255	47	208
Uygun Değil	737	94	643
Toplam	992	141	851

Tablo 56: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Kısa Etekli Elbise İle Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Kızın Kısa Etekli Elbise Giymesi	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Uygun	255	49	32	32	28	29	26	20	15	9	7	3	3	2
Uygun Değil	737	72	80	89	121	109	106	55	27	34	25	11	8	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 57: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Kısa Etekli Elbise İle Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Kızın Kısa Etekli Elbise Giymesi	Toplam	Eğitim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve Lise ve	Yüksek	Yüksek			
Uygun	255	7	3	59	61	79	41	4	1
Uygun Değil	737	2	9	257	174	217	75	2	1
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

5. Eşin ve Kızın Dışarıda Makyajla Dolaşması

Deneklerin yaklaşık yarısı eşlerin, %80'i ise kızlarının dışarıda makyajlı olarak dolaşmalarını uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Görüldüğü üzere, dışarıda makyajlı olarak dolaşmaları konusunda eşlere göre kızlara çok daha fazla olumlu bakıldığı dikkat çekmektedir.

Hem eşlerin hem de kızların dışarıda makyajlı olarak dolaşmalarına erkeklere göre kadınların daha olumlu baktıkları görülmektedir.

Genelde genç yaş gruplarındaki deneklerin eş ve kızların dışarıda makyajlı olarak dolaşmalarına daha olumlu baktıkları görülmektedir.

Diğer taraftan, eğitim düzeyi yüksek kesimlerdeki deneklerin eğitim düzeyi düşük olanlara nispeten eş ve kızların dışarıda makyajlı olarak dolaşmalarına daha olumlu baktıkları göze çarpmaktadır.

Tablo 58: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Makyajla Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Eşinin Makyajlı Dolaşması	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Uygun	504	90	414
Uygun Değil	488	51	437
Toplam	992	141	851

Tablo 59: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Makyajla Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Eşinizin Makyajlı	Yaş Grupları														
	Dolaşması	Toplam	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Uygun		504	78	62	60	60	69	59	37	25	21	18	8	5	2
Uygun Değil		488	43	50	61	89	69	73	38	17	22	14	6	6	-
Toplam		992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 60: HHH'ne Göre Eşin Dışarıda Makyajla Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Eşinizin Makyajlı	Öğrenim Durumu									
	Dolaşması	Toplam	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
			Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora
Uygun		504	8	7	147	99	152	84	5	2
Uygun Değil		488	1	5	169	136	144	32	1	-
Toplam		992	9	12	316	235	296	116	6	2

Tablo 61: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Makyajla Dolaşması ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Kızının Makyajlı	Cinsiyet			
	Dolaşması	Toplam	Kadın	Erkek
Uygun		803	126	677
Uygun Değil		189	15	174
Toplam		992	141	851

Tablo 62: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Makyajla Dolaşması ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Kızının Makyajlı	Yaş Grupları														
	Dolaşması	Toplam	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Uygun		803	114	88	98	111	105	101	66	37	31	28	13	9	2
Uygun Değil		189	7	24	23	38	33	31	9	5	12	4	1	2	-
Toplam		992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 63: HHH'ne Göre Kızların Dışarıda Makyajla Dolaşması ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Kızının Makyajlı	Öğrenim Durumu									
	Dolaşması	Toplam	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
			Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora
Uygun		803	8	9	255	170	249	105	5	2
Uygun Değil		189	1	3	61	65	47	11	1	-
Toplam		992	9	12	316	235	296	116	6	2

E. KÜLTÜREL FAALİYETLER

Toplumların çekirdeği ve ayakta kalabilmesi için en önemli birimi olan aile, kitle iletişim araçlarının hedef aldığı ve odaklandığı bir kurum durumundadır. Çünkü yayınlar gerek görsel, gerek işitsel ve gerekse görsel-işitsel olarak önce bireyin dünyasına oradan da toplumun ilk ve en canlı sosyal halkası olan aileye ulaşmaktadır. Toplum dolayısıyla aile, iletişimdeki gelişme ve yaygınlaşmadan nasibini almıştır. Ailenin en önemli fonksiyonlarından biri olan sosyalizasyon, toplumun örf, adet, gelenek, görenek, inanç, kabul ve değerlerinin aktarılması, ahlaki kuralların öğretilerek kişide teşahhus etmesi, yani kültürüyle dananmış, yoğunlaşmış insanlar yetiştirilmesi işlevinin bir kısmı, bugün eğitim kurumlarına devredilirken, bir kısmını da, her ne kadar kendilerine böyle bir resmi görev verilmemesine rağmen, kitle iletişim araçları almıştır (Birgül, 1997; 577).

Ailenin sosyalleşme süreci; radyo dinleme, televizyon seyretme, gazete okuma ve seçme durumu ve kitap okuma alışkanlığı gibi kültürel faaliyetler dikkate alınarak tespit edilecektir.

1. Radyo Dinleme Durumu

Bir kitle iletişim aracı olarak, radyonun önemli bir konuma sahip olduğu gözlenmektedir. Nitekim, anket kapsamındaki her beş denekten biri radyo dinlemektedir. Radyo dinleyenlerin ise dörtte birden daha fazlasının radyo programları konusunda herhangi bir ayırım yapmadıkları görülmüştür. Diğer taraftan, en fazla haberlerin izlendiği (%13,5), ikinci sırada ise müzik ve eğlence programlarının dinlendiği (%10,4) görülmektedir. Çocuk programlarını ve radyo tiyatrosunu izleyenlerin oranları ise %1'lerin altındadır. Yine, ankete katılan HHR'nin daha büyük kısmı klasik Türk Müziği ve Türk Sanat Müziğine göre Batı Müziğini tercih etmektedir. DPT araştırmasındaki deneklerin %16'sı radyo dinlemezken (DPT, 1992; 232), Üsküdar'da bu oran daha yüksek olup %20'dir. Yani, zaman içinde radyo dinleme oranının artmakta olduğu dikkat çekmektedir.

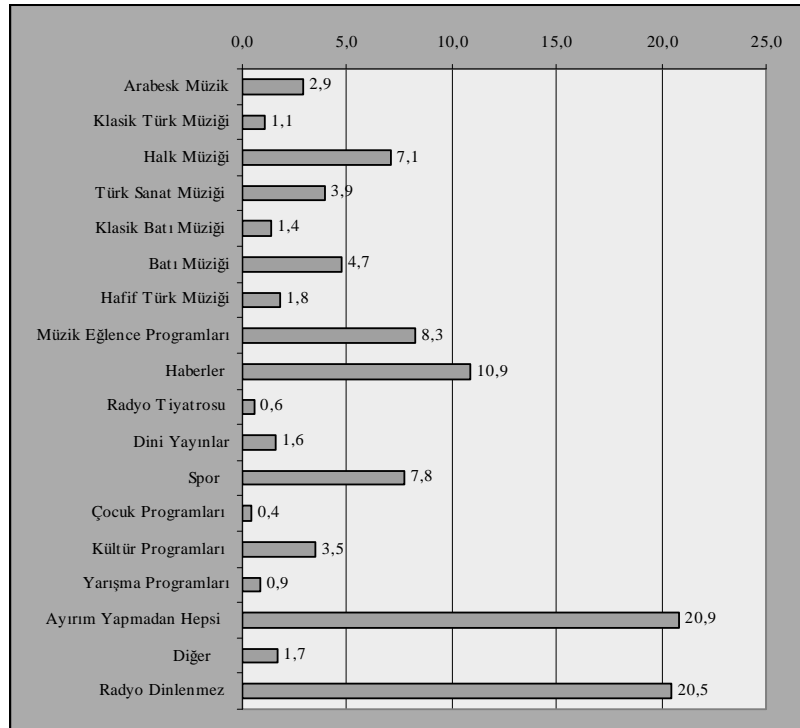
Cinsiyet itibarıyla radyo dinleme konusuna baktığımızda genel eğilime benzer bir trend görülmektedir. Şöyleki, kadın erkek tüm

deneklerin büyük bir çoğunluğunun radyo programlarında ayırım yapmadığı, deneklerin ikinci büyük çoğunluğunun ise haberleri dinlediği görülmektedir.

Tüm yaş gruplarındaki deneklerin büyük bir çoğunluğu radyo programlarında ayırım yapmazken, genelde gençlerin daha çok spor, yaşlıların ise daha çok haber programlarını dinledikleri dikkat çekmektedir.

Eğitim düzeyleri itibariyle deneklerin radyo programlarını izleme arasındaki ilişkiye bakıldığında ise yine genel eğilimin izleri görülmektedir. Yani, tüm eğitim düzeyindeki deneklerin çoğunluğunun hiçbir ayırım yapmadan tüm radyo programlarını izledikleri, haber ve müzik-eğlence programlarını takip ettikleri görülmektedir.

Grafik 13: HHH'nin En Çok Dinledikleri Radyo Programları (%)

Tablo 64: HHH'nin En Çok Dinledikleri Radyo Programları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

En Çok Dinlenen Radyo Programları	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Arabesk Müzik	29	1	28
Klasik Türk Müziği	11	-	11
Halk Müziği	70	6	64
Türk Sanat Müziği	39	11	28
Klasik Batı Müziği	14	6	8
Batı Müziği	47	8	39
Hafif Türk Müziği	18	2	16
Müzik Eğlence Prog	82	6	76
Haberler	108	16	92
Radyo Tiyatrosu	6	2	4
Dini Yayınlar	16	3	13
Spor	77	6	71
Çocuk Programları	4	1	3
Kültür Programları	35	10	25
Yarışma Program	9	2	7
Ayırimsız Hepsi	207	27	180
Diğer	17	7	10
Radyo Dinlenmez	203	27	176
Toplam	992	141	851

Tablo 65: HHH'nin En Çok Dinledikleri Radyo Programları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

En Çok Dinlenen Radyo Programları	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Arabesk Müzik	29	5	5	8	5	-	6	-	-	-	-	-	-	-
Klasik Türk Müziği	11	2	2	-	-	3	1	-	-	3	-	-	-	-
Halk Müziği	70	15	4	3	10	16	5	9	3	1	2	1	-	1
Türk Sanat Müziği	39	3	1	5	5	7	7	1	3	2	3	-	1	1
Klasik Batı Müziği	14	3	2	4	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-
Batı Müziği	47	10	10	10	4	2	5	3	3	-	-	-	-	-
Hafif Türk Müziği	18	3	-	2	5	1	3	3	-	1	-	-	-	-
Müzik Eğlence Progr	82	6	7	14	11	11	16	14	-	1	-	1	1	-
Haberler	108	14	8	6	7	17	22	6	9	11	7	1	-	-
Radyo Tiyatrosu	6	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Dini Yayınlar	16	-	1	4	-	1	4	5	-	1	-	-	-	-
Spor	77	14	11	13	10	16	2	4	3	3	1	-	-	-
Çocuk Programları	4	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Kültür Programları	35	4	5	4	5	4	3	3	1	1	1	-	4	-
Yarışma Programları	9	-	2	3	1	-	1	1	-	1	-	-	-	-
Ayırimsız Hepsi	207	16	23	26	44	32	26	9	11	4	11	3	2	-
Diğer	17	5	1	1	-	1	-	6	2	-	-	1	-	-
Radyo Dinlenmez	203	19	30	17	38	24	30	10	7	13	7	5	3	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 66: HHH'nin En Çok Dinledikleri Radyo Programları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

En Çok Dinlenen Radyo Programları	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
Arabesk Müzik	29	-	-	8	5	10	6	-	-
Klasik Türk Müziği	11	1	-	1	6	3	-	-	-
Halk Müziği	70	-	1	22	12	22	12	1	-
Türk Sanat Müziği	39	-	-	9	9	16	5	-	-
Klasik Batı Müziği	14	-	1	3	2	3	4	-	1
Batı Müziği	47	-	-	8	11	16	12	-	-
Hafif Türk Müziği	18	-	-	4	5	6	3	-	-
Müzik Eğlence Progr	82	1	1	29	18	24	9	-	-
Haberler	108	3	1	40	27	29	7	1	-
Radyo Tiyatrosu	6	-	-	1	1	4	-	-	-
Dini Yayınlar	16	-	-	6	9	1	-	-	-
Spor	77	-	-	16	23	30	7	-	1
Çocuk Programları	4	-	-	-	-	4	-	-	-
Kültür Programları	35	-	-	10	6	10	6	3	-
Yarışma Programları	9	-	-	1	1	1	6	-	-
Ayırimsız Hepsi	207	1	3	78	48	65	12	-	-
Diğer	17	-	-	3	3	5	6	-	-
Radyo Dinlenmez	203	3	5	77	49	47	21	1	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

2. Televizyon Seyretme Durumu

En çok takip edilen kitle iletişim araçlarının başında televizyon gelmektedir. Nitekim, denekler arasında radyo dinlemeyenlerin oranı yüksek iken, televizyon izlemeyenlerin oranı oldukça düşüktür (%1,4). Yine, radyo programlarında olduğu gibi, televizyon programlarında da en fazla haberlerin izlendiği (%15,6) görülmektedir. Haber programlarını belgeseller (%13,4) takip etmekte, müzik ve eğlence programlarını izleyenlerin oranı ise %7,9 olarak gerçekleşmektedir. Bunları, yerli ve yabancı sinema ile spor programları izlemektedir. Kültür programlarını ise araştırmaya katılanların sadece %4,7'si tercih etmektedir. DPT'nin araştırmasında ise, hiç televizyon izlemeyenlerin oranı (%10,5) Üsküdar'dakilere göre (%1,4) oldukça yüksektir. Yine, bu araştırmada da en fazla haberlerin izlendiği görülmektedir (DPT, 1992; 233).

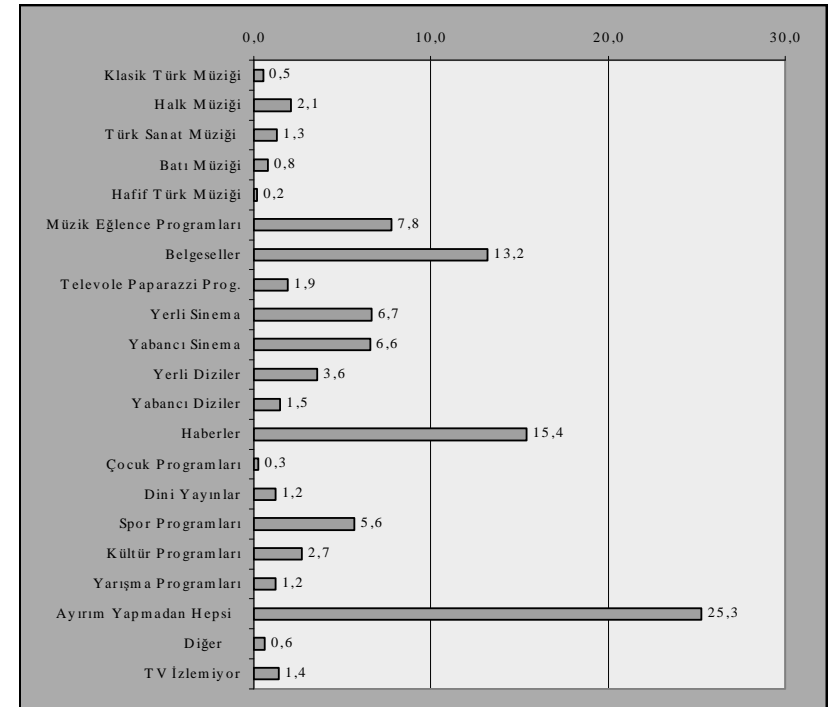
Hem kadınların hem de erkeklerin çoğunluğu hiçbir ayırım gözetmeden televizyon izlediğini belirtmekle birlikte, erkeklerin

oranının (%27,1) kadınlara nispeten (%17,3) daha yüksek olduğu görülmektedir. Belgeselleri izleyenlerin oranı da kadınlara göre (%11,5) erkeklerde (%13,7) daha yüksektir. Ancak, haber programlarını izleyenlerin oranı ise erkeklere göre (%15,5) kadınlarda (%16,5) daha yüksektir.

Tüm yaş gruplarındaki deneklerin büyük bir çoğunluğu programlar arasında ayırım yapmadan televizyon izlediğini, ikinci ve üçüncü sırada ise haber ve belgeselleri izlediklerini belirtmişlerdir.

Deneklerin eğitim düzeyleri ile televizyon programlarını izleme ilişkisine bakıldığında, yine çoğunluğun hiçbir ayırım yapmadan televizyon izlediği, eğitim düzeyinin artmasına paralel olarak haber ve belgeselleri izleyenlerin oranının da arttığı görülmektedir.

Grafik 14: HHH'nin En Çok İzledikleri Televizyon Programları (%)

Tablo 67: HHH'nin En Çok İzledikleri Televizyon Programları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

En Çok İzlenen TV Programları	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Klasik Türk Müziği	5	1	4
Halk Müziği	21	2	19
Türk Sanat Müziği	13	4	9
Batı Müziği	8	3	5
Hafif Türk Müziği	2	-	2
Müzik Eğlence Programları	77	14	63
Belgeseller	131	16	115
Televole Paparazzi Prog.	19	4	15
Yerli Sinema	66	9	57
Yabancı Sinema	65	9	56
Yerli Diziler	36	7	29
Yabancı Diziler	15	3	12
Haberler	153	23	130
Çocuk Programları	3	3	-
Dini Yayınlar	12	2	10
Spor Programları	56	4	52
Kültür Programları	27	8	19
Yarışma Programları	12	2	10
Ayırım Yapmadan Hepsi	251	24	227
Diğer	6	1	5
TV İzlemiyor	14	2	12
Toplam	992	141	851

Tablo 68: HHH'nin En Çok İzledikleri Televizyon Programları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

En Çok İzlenen TV Programları	Toplam	Yaş Grupları													
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	
Klasik Türk Müziği	5	-	-	-	1	2	-	1	-	1	-	-	-	-	
Halk Müziği	21	1	2	4	2	3	6	2	-	-	-	1	-	-	
Türk Sanat Müziği	13	3	-	-	2	1	1	1	4	-	-	-	1	-	
Batı Müziği	8	1	2	-	1	2	1	-	1	-	-	-	-	-	
Hafif Türk Müziği	2	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	
Müzik Eğlence Programları	77	8	15	12	10	11	13	2	-	1	3	2	-	-	
Belgeseller	131	24	13	14	18	19	14	9	7	6	4	2	1	-	
Televole Paparazzi Prog.	19	5	3	1	2	1	3	-	1	1	2	-	-	-	
Yerli Sinema	66	5	8	13	7	7	10	5	5	3	2	-	1	-	
Yabancı Sinema	65	14	3	8	9	7	10	11	-	1	1	1	-	-	
Yerli Diziler	36	4	3	3	8	1	4	2	2	7	1	-	1	-	
Yabancı Diziler	15	4	3	-	1	2	-	1	1	1	1	-	1	-	
Haberler	153	25	15	20	13	20	23	12	4	12	5	1	2	1	
Çocuk Programları	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Dini Yayınlar	12	1	1	-	-	4	1	4	1	-	-	-	-	-	
Spor Programları	56	6	6	9	11	9	4	6	-	2	2	-	-	1	
Kültür Programları	27	-	2	4	7	5	1	2	3	1	1	1	-	-	
Yarışma Programları	12	1	3	-	2	1	2	1	2	-	-	-	-	-	
Ayırım Yapmadan Hepsi	251	18	30	28	50	40	37	16	11	5	10	5	1	-	
Diğer	6	-	1	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
TV İzlemiyor	14	1	2	2	-	3	1	-	-	1	-	1	3	-	
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2	

Tablo 69: HHH'nin En Çok İzledikleri Televizyon Programları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

En Çok İzlenen TV Programları	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve Dengi	Lise ve Dengi	Yüksek Okul	Yüksek Lisans	Doktora	
Klasik Türk Müziği	5	-	-	1	2	2	-	-	-
Halk Müziği	21	-	-	12	2	5	2	-	-
Türk Sanat Müziği	13	-	-	2	2	6	3	-	-
Batı Müziği	8	-	1	-	4	1	2	-	-
Hafif Türk Müziği	2	-	-	-	2	-	-	-	-
Müzik Eğlence Programları	77	-	-	17	21	35	4	-	-
Belgeseller	131	3	1	42	32	32	19	2	-
Televole Paparazzi Prog.	19	-	-	7	4	7	1	-	-
Yerli Sinema	66	-	-	15	23	19	9	-	-
Yabancı Sinema	65	2	-	19	12	18	13	1	-
Yerli Diziler	36	-	1	9	11	13	2	-	-
Yabancı Diziler	15	-	1	8	1	2	2	1	-
Haberler	153	1	4	40	36	48	21	2	1
Çocuk Programları	3	-	-	3	-	-	-	-	-
Dini Yayınlar	12	-	-	4	1	5	2	-	-
Spor Programları	56	1	-	27	6	19	3	-	-
Kültür Programları	27	-	1	5	10	6	5	-	-
Yarışma Programları	12	-	-	-	4	5	2	-	1
Ayırım Yapmadan Hepsi	251	2	3	100	55	70	21	-	-
Diğer	6	-	-	1	2	1	2	-	-
TV İzlemiyor	14	-	-	4	5	2	3	-	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

3. Gazete Okuma ve Seçme Durumu

a. Gazete Okuma Sıklığı

Anket kapsamındaki denekler arasında sürekli ve düzenli bir şekilde gazete okuyanların oranının (%46) istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Arada sırada gazete alıp okuyanların oranı da (%46,5) sürekli okuyanların oranına eşittir. Diğer taraftan, hiç gazete okumayanların oranı ise sadece %7,6 düzeyindedir. DPT'nin araştırması ile Üsküdar araştırmasını karşılaştırdığımızda; hiç gazete okumayanların oranının Üsküdar'a göre (%7,6) Türkiye genelinde (%33,7) daha yüksek olduğu görülecektir (DPT, 1992; 233).

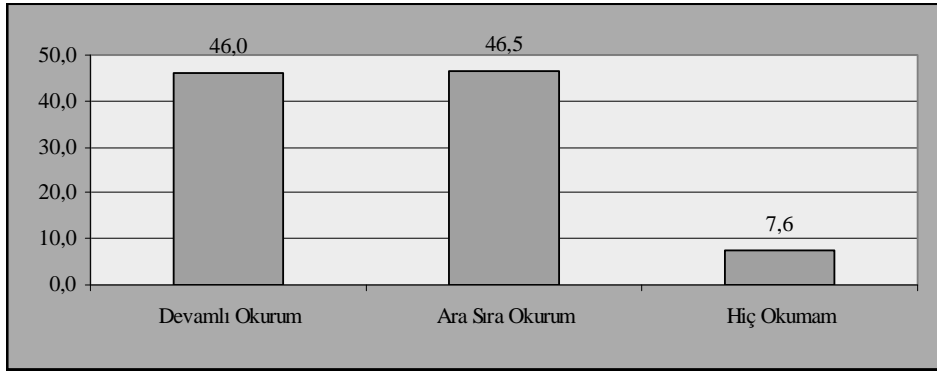
Gazete okuma durumuna cinsiyet itibarıyla bakıldığında, hiç gazete okumayanların oranının erkeklere göre (%6,3) kadınlarda (%14,9) daha yüksek olduğu görülecektir. Fakat, devamlı gazete okuyanların

oranının ise erkeklere göre (%45,5) kadınlarda (%48,9) daha yüksek olduğu dikkat çekmektedir.

Deneklerin yaş grupları ile gazete okuma sıklığı arasında anlamlı bir ilişki kurmak mümkün değildir.

Deneklerin eğitim düzeyinin yükselmesine paralel olarak devamlı bir şekilde gazete okuyanların oranının da arttığı görülmektedir.

Grafik 15: HHH'nin Gazete Okuyup Okumadıkları (%)

Tablo 70: HHH'nin Gazete Okuyup Okumadıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Gazete Okur musunuz?	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Devamlı Okurum	456	69	387
Ara Sıra Okurum	461	51	410
Hiç Okumam	75	21	54
Toplam	992	141	851

Tablo 71: HHH'nin Gazete Okuyup Okumadıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Gazete Okur musunuz?	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Devamlı Okurum	456	61	41	56	62	77	59	28	21	23	13	9	5	1
Ara Sıra Okurum	461	51	63	58	83	50	62	39	16	17	15	4	2	1
Hiç Okumam	75	9	8	7	4	11	11	8	5	3	4	1	4	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 72: HHH'nin Gazete Okuyup Okumadıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Gazete Okur musunuz?	Toplam	Eğitim Durumu							
		Ok.yazar Değil	Okul B.memiş	Orta ve Dengi İlkokul	Lise ve Dengi	Yüksek Okul	Yüksek Lisans	Doktora	
Devamlı Okurum	456	4	3	95	107	168	73	4	2
Ara Sıra Okurum	461	3	4	192	108	117	36	1	-
Hiç Okumam	75	2	5	29	20	11	7	1	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

b. Gazete Seçiminde Kriterler

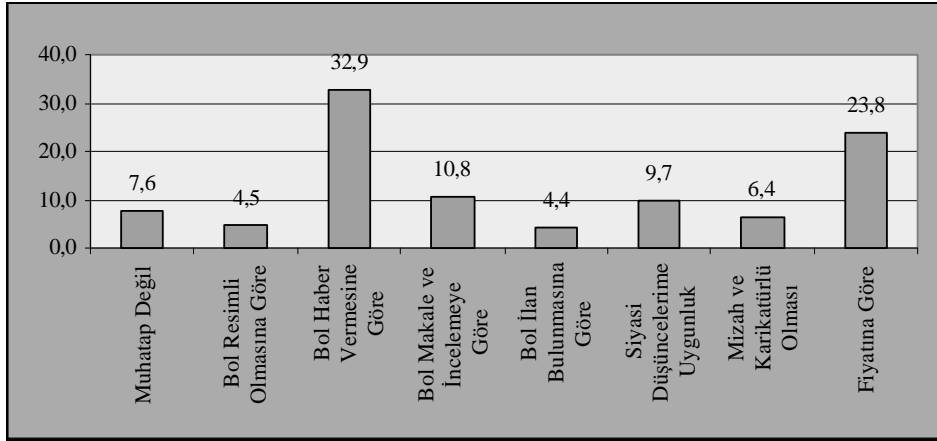
Hiç gazete okumayan 75 kişiyi çıkardığımızda geriye kalan deneklerin (917 kişi) üçte birden daha fazlası (%35,6) gazetenin bol haber vermesine göre, yine deneklerin dörtte biri de (%25,7) fiyatına göre gazete okuduklarını belirtmişlerdir. Siyasi düşünce ve kriterlerine göre gazete okuyanların oranı ise %10,5'dir. Hem Üsküdar hem de Türkiye genelindeki DPT'nin araştırma sonuçlarına göre, en önemli gazete okuma nedeni olarak "gazetenin bol haber vermesi" gösterilmektedir (DPT, 1992; 234). Bu araştırma sonuçlarında gazete okuma konusunda deneklerin nitelikli bir özellik ortaya koydukları görülmektedir. Diğer yandan, 2001 yılında Gazi Üniversitesi öğrencileri üzerine yapılmış bir araştırmada, öğrencilerin üçte birden daha fazlasının (%36,7) rastgele gazete okudukları, yani bilinçli bir gazete okuyucusu olmadıkları görülmüştür (Yazıcı, 2001; 106).

Hem kadınların hem de erkeklerin büyük bir çoğunluğu bol haber vermesine göre gazete okuduklarını belirtmekle birlikte, bu hususta kadınların oranının (%49,2) erkeklere göre (%33,5) daha yüksek olduğu görülmektedir. Fakat, siyasi kriterlere göre gazete seçenlerin oranının ise bu defa kadınlara göre (%8,3) erkeklerde (%10,8) daha yüksek olduğu göze çarpmaktadır.

Yaş grupları itibariyle deneklerin gazete tercihlerine bakıldığında, yaşın ilerlemesine paralel olarak fiyatın önemini kaybettiği, fakat gazetenin bol haber verme kriterinin ön plana geçtiği görülmektedir.

Deneklerin eğitim düzeyi arttıkça gazeteyi fiyatına göre okuyanların oranı azalmakta, fakat siyasi kriterler nedeniyle gazeteyi tercih edenlerin oranı artmaktadır.

Grafik 16: HHH'nin Okudukları Gazeteleri Seçme Nedenleri (%)

Tablo 73: HHH'nin Okudukları Gazeteleri Seçme Nedenleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Gazetelerin Seçim Nedeni	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Muhatap Değil	75	21	54
Bol Resimli Olmasına Göre	45	9	36
Bol Haber Vermesine Göre	326	59	267
Bol Makale ve İncelemeye Göre	107	12	95
Bol İlan Bulunmasına Göre	44	4	40
Siyasi Düşüncelerime Uygunluk	96	10	86
Mizah ve Karikatürlü Olması	63	6	57
Fiyatına Göre	236	20	216
Toplam	992	141	851

Tablo 74: HHH'nin Okudukları Gazeteleri Seçme Nedenleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Gazetelerin Seçim Nedeni	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Muhatap Değil	75	9	8	7	4	11	11	8	5	3	4	1	4	-
Bol Resimli Olmasına Göre	45	2	7	3	8	12	6	-	2	3	2	-	-	-
Bol Haber Vermesine Göre	326	52	36	30	41	41	36	33	17	14	12	9	5	-
Bol Makale ve İncelemeye Göre	107	15	9	16	19	18	15	2	2	6	2	1	1	1
Bol İlan Bulunmasına Göre	44	4	7	5	10	5	5	4	2	2	-	-	-	-
Siyasi Düşüncelerime Uygunluk	96	14	8	13	15	8	15	5	6	8	3	-	-	1
Mizah ve Karikatürlü Olması	63	8	3	17	5	6	8	11	1	2	1	1	-	-
Fiyatına Göre	236	17	34	30	47	37	36	12	7	5	8	2	1	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 75: HHH'nin Okudukları Gazeteleri Seçme Nedenleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Gazetelerin Seçim Nedeni	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve Dengi		Lise ve Dengi	Yüksek Okul	Yüksek Lisans	Doktora
Muhatap Değil	75	2	5	29	20	11	7	1	-
Bol Resimli Olmasına Göre	45	-	-	17	12	11	5	-	-
Bol Haber Vermesine Göre	326	4	2	99	72	109	40	-	-
Bol Makale ve İncelemeye Göre	107	1	1	32	28	28	15	2	-
Bol İlan Bulunmasına Göre	44	-	-	16	6	14	7	-	1
Siyasi Düşüncelerime Uygunluk	96	-	-	23	18	33	18	3	1
Mizah ve Karikatürlü Olması	63	2	2	27	15	10	7	-	-
Fiyatına Göre	236	-	2	73	64	80	17	-	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

4. Kitap Okuma Alışkanlığı

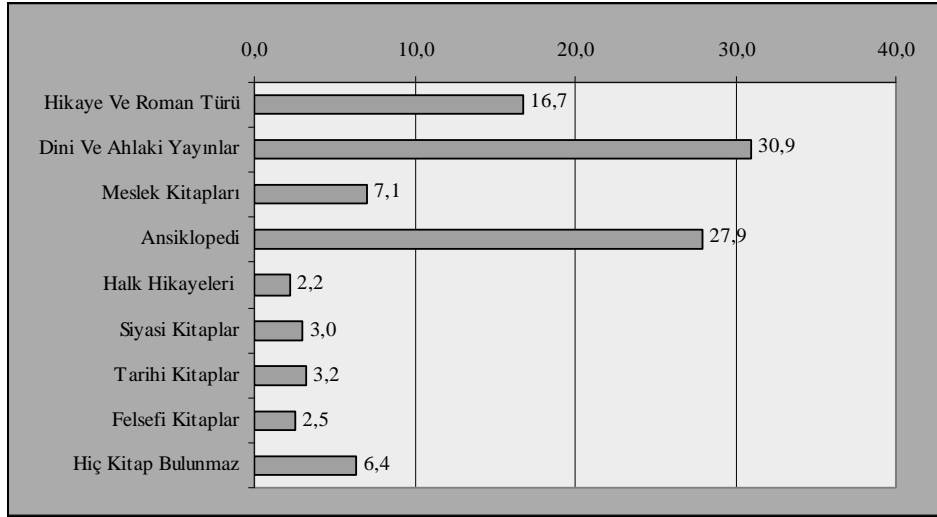
Evinde hiç kitap bulunmayan denek sayısı oldukça düşük olup %6,4'lük bir paya sahiptir. Deneklerin büyük bir çoğunluğunun evinde dini ve ahlaki yayınlar (%30,9) ile ansiklopediler (%27,9) bulunmaktadır. Evlerinde hikaye ve roman bulunanların oranı ise %16,7, meslek kitapları bulunanların oranı ise %7,1'dir. Nitekim, hiç kitap okumayanların oranı 1988 yılında Türkiye genelinde %42,9 iken, bu oran Üsküdar'daki araştırmamızda daha düşük olup, %6,4'dür. Yine, DPT araştırmamızda deneklerin evinde en fazla dini ve ahlaki yayınların bulunduğu görülmektedir (DPT, 1992; 239). Bu veriler bize, aman içinde hiç kitap okumayanların oranının azalmakta olduğunu ve ister okusun ister okumasın Türk halkının evinde en fazla dini ve ahlaki yayınların bulunduğunu göstermektedir.

Kadınların çoğunluğunun evinde daha çok ansiklopedi (%28,4), hikaye ve roman (%22,7), dini ve ahlaki yayınlar (%15,6) ile mesleki kitaplar (%14,9) bulunurken, erkeklerin evlerinde ise çoğunlukla dini ve ahlaki yayınlar (%33,5), ansiklopediler (%27,8) ve hikaye ve romanlar (%15,7) bulunmaktadır.

Deneklerin yaşının ilerlemesine paralel olarak genelde evlerinde ansiklopedilerle dini ve ahlaki yayınlar bulunduranların oranının arttığı görülmektedir.

Farklı eğitim düzeylerine sahip deneklerin büyük bir kısmının evinde çoğunlukla ansiklopedilerle dini ve ahlaki yayınlar bulunmaktadır.

Grafik 17: HHH'nin Evlerinde Bulundurdıkları Kitap Türleri (%)

Tablo 76: HHH'nin Evlerinde Bulundurdıkları Kitap Türleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Evde Bulunan Kitap Türleri	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Hikaye ve Roman Türü	166	32	134
Dini ve Ahlaki Yayınlar	307	22	285
Meslek Kitapları	70	21	49
Ansiklopedi	277	40	237
Halk Hikayeleri	22	3	19
Siyasi Kitaplar	30	4	26
Tarihi Kitaplar	32	6	26
Felsefi Kitaplar	25	5	20
Hiç Kitap Bulunmaz	63	8	55
Toplam	992	141	851

Tablo 77: HHH'nin Evlerinde Bulundurdıkları Kitap Türleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Evde Bulunan Kitap Türleri	Toplam	Yaş Grupları													
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	
Hikaye ve Roman Türü	166	33	23	22	22	19	14	10	11	4	6	-	2	-	
Dini ve Ahlaki Yayınlar	307	26	30	39	48	46	47	25	12	12	9	7	6	-	
Meslek Kitapları	70	7	8	10	6	6	17	7	1	3	2	-	2	1	
Ansiklopedi	277	34	29	31	48	39	30	25	9	15	10	6	-	1	
Halk Hikayeleri	22	2	3	3	6	3	3	-	1	1	-	-	-	-	
Siyasi Kitaplar	30	3	1	5	1	11	4	-	1	3	-	1	-	-	
Tarihi Kitaplar	32	4	6	2	5	5	2	1	4	1	2	-	-	-	
Felsefi Kitaplar	25	2	4	5	4	-	6	-	1	1	1	-	1	-	
Hiç Kitap Bulunmaz	63	10	8	4	9	9	9	7	2	3	2	-	-	-	
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2	

Tablo 78: HHH'nin Evlerinde Bulundurdıkları Kitap Türleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Evde Bulunan Kitap Türleri	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve Dengi	Lise ve Dengi	Yüksek Okul	Yüksek Lisans	Doktora	
Hikaye ve Roman Türü	166	-	-	53	36	49	28	-	-
Dini ve Ahlaki Yayınlar	307	-	4	129	73	83	16	2	-
Meslek Kitapları	70	2	-	12	10	25	19	2	-
Ansiklopedi	277	4	6	72	69	89	35	1	1
Halk Hikayeleri	22	-	-	7	4	8	2	-	1
Siyasi Kitaplar	30	-	1	6	8	7	7	1	-
Tarihi Kitaplar	32	-	-	7	9	13	3	-	-
Felsefi Kitaplar	25	-	-	3	15	4	3	-	-
Hiç Kitap Bulunmaz	63	3	1	27	11	18	3	-	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

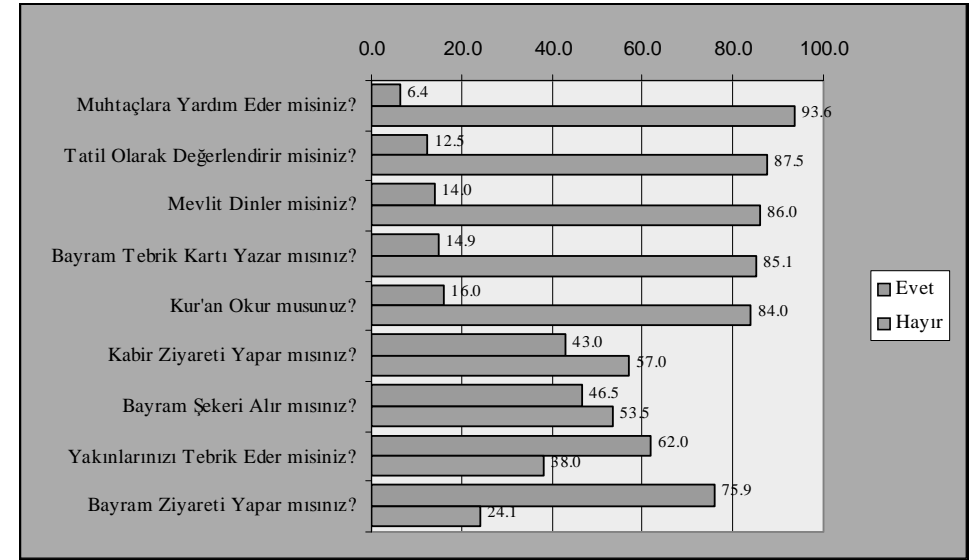
F. DİNİ FAALİYETLER

Aile ve toplum hayatında değişik şekillerde ve farklı boyutlarda kendini gösteren dini hayat ta hiç şüphesiz bütün toplumlarda veya bir toplumun tarihsel geçmişi içinde aynı şekillerde ortaya çıkmamaktadır. Bunun tespit ve tahlili ise, konunun bilimsel yöntem ve tekniklerle dikkatli bir şekilde incelenmesini ve irdelenmesini gerektirmektedir. Pozitivist felsefenin varsaydığına aksine, son yıllarda dünyada ve ülkemizde yaşanan olaylar, dinin insanların gündemindeki önemini giderek artmakta olduğunu göstermekte ve buna paralel olarak dinle ilgili çalışmalarda bir artış gözlenmektedir (Köktaş, 1993; 8).

Bu çalışmamızda Anket kapsamındaki deneklerin özellikle bayram ve kandil gibi dini günlerde nasıl davrandıkları ve ne tür dini faaliyetlerde buldukları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu amaçla bu tür günlerde bayram ziyareti yapıp yapmadıkları, Kur'an okuyup okumadıkları, mevlit dinleyip dinlemedikleri, bayram şekeri alıp almadıkları, bayram tebrik kartı yazıp yazmadıkları, yakınlarını tebrik edip etmedikleri, kabir ziyareti yapıp yapmadıkları, muhtaçlara yardım yapıp yapmadıkları ve bu günleri tatil olarak değerlendirip değerlendirmedikleri soruları sorulmuş ve bu tür faaliyetlere katılıp katılmadıkları öğrenilmeye çalışılmıştır.

Deneklerin büyük bir çoğunluğu dini günlerde bayram ziyareti yaptıklarını (%75,9), yakınlarını tebrik ettiklerini (%62), bayram şekeri aldıklarını (%46,5) ve kabir ziyareti yaptıklarını (%43) belirtmişlerdir. Fakat, yine deneklerin büyük bir kısmı da bu tür günlerde muhtaçlara yardım yapmadıklarını (%93,6), bu günleri tatil olarak değerlendirmediklerini (%87,5), mevlit dinlemediklerini (%86), bayram tebrik kartı yazmadıklarını (%85,1) ve özel olarak bu günlerde Kur'an okumadıklarını (%84) dile getirmişlerdir. DPT araştırmasında da, Türk halkının bayram ziyaretlerine çok fazla önem verdikleri, yakınlarının bayram ve kandillerini tebrik ettikleri görülmüştür. Diğer taraftan, bayramlarda tebrik kartı yazma alışkanlığının zamanla azaldığı görülmektedir. Nitekim, DPT araştırmasındaki deneklerin %43,7'si, Üsküdar araştırmasındaki deneklerin ise ancak %14,9'u bayramlarda tebrik kartı yazdıklarını belirtmişlerdir (DPT, 1992; 241). Bayramlarda tebrik kartı yazma geleneğinin azalmasının muhtemel nedenini, telefon, internet vb. iletişim araç ve imkanlarının artmasına bağlamak mümkündür.

Grafik 18: HHH'nin Bayram ve Kandillerde Dini Faaliyetleri Yerine Getirmeleri (%)

1. Dini Günlerde Bayram Ziyareti Yapılması

Dini günlerde bayram ziyaretinde bulunanların oranı erkeklere göre (%22,9) kadınlarda (%31,2) daha yüksektir.

Deneklerin yaş düzeyi arttıkça dini günlerde bayram ziyaretinde bulunma eğilimi artmaktadır. Bununla birlikte eğitim düzeyi ile bayram ziyareti arasında ters orantılı bir ilişki vardır. Buna göre deneklerin eğitim düzeyi arttıkça bayram ziyaretinde bulunma eğilimi azalmaktadır.

Tablo 79: HHH'nin Dini Günlerde Bayram Ziyareti Yapıp Yapmadıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde Bayram Ziyareti	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Evet	753	97	656
Hayır	239	44	195
Toplam	992	141	851

Tablo 80: HHH'nin Dini Günlerde Bayram Ziyareti Yapıp Yapmadıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Yaş Grupları													
	Toplam	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Bayram Ziyareti	753	92	74	93	112	112	100	61	32	31	24	10	10	2
Evet	753	92	74	93	112	112	100	61	32	31	24	10	10	2
Hayır	239	29	38	28	37	26	32	14	10	12	8	4	1	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 81: HHH'nin Dini Günlerde Bayram Ziyareti Yapıp Yapmadıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Öğrenim Durumu								
	Toplam	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
Bayram Ziyareti	753	6	10	238	183	227	85	2	2
Evet	753	6	10	238	183	227	85	2	2
Hayır	239	3	2	78	52	69	31	4	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

2. Dini Günlerde Yakınların Tebrik Edilmesi

Yukarıda da ifade edildiği gibi, dini günlerde tebrikleşme oranının çok düşük olduğu (%14,9) görülmüştü. Ancak, bu oran erkeklere göre (%15,3) kadınlarda (%12,8) daha düşüktür.

Gençlere nispeten yaşlılarda dini günlerde tebrikleşme alışkanlığının biraz daha yüksek olduğu görülmektedir.

Diğer yandan, eğitim düzeyi yükseldikçe bayramlarda tebrikleşme geleneğinin de nispeten arttığı görülmektedir.

Tablo 82: HHH'nin Dini Günlerde Tebrikleşme Yapıp Yapmadıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Cinsiyet			
	Tebrikleşme	Toplam	Kadın	Erkek
Evet	615	58	557	
Hayır	377	83	294	
Toplam	992	141	851	

Tablo 83: HHH'nin Dini Günlerde Tebrikleşme Yapıp Yapmadıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Yaş Grupları													
	Toplam	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Tebrikleşme	615	59	80	80	101	83	81	45	25	28	16	8	8	1
Evet	615	59	80	80	101	83	81	45	25	28	16	8	8	1
Hayır	377	62	32	41	48	55	51	30	17	15	16	6	3	1
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 84: HHH'nin Dini Günlerde Tebrikleşme Yapıp Yapmadıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Öğrenim Durumu								
	Toplam	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
Tebrikleşme	615	4	9	207	151	174	65	3	2
Evet	615	4	9	207	151	174	65	3	2
Hayır	377	5	3	109	84	122	51	3	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

3. Dini Günlerde Bayram Şekeri Alınması

HHR'nin yaklaşık olarak yarısı (%46,5) kutsal günlerde şeker aldıklarını belirtmişlerdir. Ancak, dini günlerde bayram şekeri alma geleneğinin kadınlara göre (%40,4) erkeklerde (%47,5) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Deneklerin yaş ve eğitim düzeyleri ile dini günlerde bayram şekeri alma geleneği arasında anlamlı bir ilişki kurmak mümkün görülmektedir.

Tablo 85: HHH'nin Dini Günlerde Bayram Şekeri Alıp Almadıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Cinsiyet		
	Toplam	Kadın	Erkek
Bayram Şekeri	461	57	404
Evet	461	57	404
Hayır	531	84	447
Toplam	992	141	851

Tablo 86: HHH'nin Dini Günlerde Bayram Şekeri Alıp Almadıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Yaş Grupları													
	Toplam	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Bayram Şekeri														
Evet	461	58	57	55	70	62	57	27	26	24	12	6	7	-
Hayır	531	63	55	66	79	76	75	48	16	19	20	8	4	2
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 87: HHH'nin Dini Günlerde Bayram Şekeri Alıp Almadıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Öğrenim Durumu								
	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek			
Bayram Şekeri	Toplam	Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora
Evet	461	5	6	130	120	151	47	1	1
Hayır	531	4	6	186	115	145	69	5	1
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

4. Dini Günlerde Kabir Ziyareti Yapılması

Genel olarak deneklerin yarısından daha fazlası (%57) dini günlerde kabir ziyareti yapmadıklarını belirtmekle birlikte, bu oranın kadınlara göre (%63,8) erkeklerde (%55,8) daha düşük olduğu görülmektedir.

Dini günlerde kabir ziyareti yapma geleneğinin yaşlılara nispeten gençlerde daha yaygın olduğu görülmektedir.

Deneklerin eğitim düzeyi ile kabir ziyareti arasında doğru orantılı bir ilişki kurulamamıştır.

Tablo 88: HHH'nin Dini Günlerde Kabir Ziyareti Yapıp Yapmadıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Cinsiyet			
	Kabir Ziyareti	Toplam	Kadın	Erkek
Evet		427	51	376
Hayır		565	90	475
Toplam		992	141	851

Tablo 89: HHH'nin Dini Günlerde Kabir Ziyareti Yapıp Yapmadıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Yaş Grupları													
	Toplam	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Kabir Ziyareti														
Evet	427	39	40	51	64	62	69	34	20	21	13	7	6	1
Hayır	565	82	72	70	85	76	63	41	22	22	19	7	5	1
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 90: HHH'nin Dini Günlerde Kabir Ziyareti Yapıp Yapmadıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Öğrenim Durumu								
	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek			
Kabir Ziyareti	Toplam	Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora
Evet	427	4	8	139	105	120	51	-	-
Hayır	565	5	4	177	130	176	65	6	2
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

5. Dini Günlerde Kur'an Okunması

HHR'nin büyük bir çoğunluğu (%84) dini günlerde Kur'an okumadıklarını belirtmişlerdir. Ancak, bu oranın erkeklere göre (%17,2) kadınlarda (%9,2) daha düşük olduğu görülmektedir.

Dini günlerde ailece Kur'an okuma geleneğinin gençlere göre yaşlılarda daha yaygın olduğu dikkat çekmektedir.

Diğer taraftan, eğitim düzeyi yükseldikçe dini günlerde Kur'an okuma geleneğinin de nispeten zayıfladığı görülmektedir.

Tablo 91: HHH'nin Dini Günlerde Kur'an Okuyup Okumadıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Cinsiyet			
	Kuran Okuma	Toplam	Kadın	Erkek
Evet		159	13	146
Hayır		833	128	705
Toplam		992	141	851

Tablo 92: HHH'nin Dini Günlerde Kur'an Okuyup Okumadıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Yaş Grupları													
	Kuran Okuma	Toplam	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79
Evet	159	9	14	19	33	18	24	15	3	9	5	6	4	-
Hayır	833	112	98	102	116	120	108	60	39	34	27	8	7	2
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 93: HHH'nin Dini Günlerde Kur'an Okuyup Okumadıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Öğrenim Durumu								
	Kuran Okuma	Toplam	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek	
Evet	159	-	2	61	48	35	13	-	-
Hayır	833	9	10	255	187	261	103	6	2
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

6. Dini Günlerde Bayram Tebrik Kartı Yazılması

Dini günlerde tebrik kartı yazma alışkanlığı kadınlara göre (%12,8) erkeklerde (%15,3) biraz daha yüksektir.

Dini günlerde tebrik kartı yazma ile deneklerin yaş ve eğitim düzeyleri arasında bir ilişki kurmak mümkün değildir.

Tablo 94: HHH'nin Dini Günlerde Tebrik Kartı Yazıp Yazmadıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Cinsiyet			
	Tebrik Kartı	Toplam	Kadın	Erkek
Evet	148	18	130	
Hayır	844	123	721	
Toplam	992	141	851	

Tablo 95: HHH'nin Dini Günlerde Tebrik Kartı Yazıp Yazmadıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Yaş Grupları													
	Tebrik Kartı	Toplam	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79
Evet	148	15	8	26	28	18	22	14	1	4	8	-	3	1
Hayır	844	106	104	95	121	120	110	61	41	39	24	14	8	1
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 96: HHH'nin Dini Günlerde Tebrik Kartı Yazıp Yazmadıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Öğrenim Durumu								
	Tebrik Kartı	Toplam	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek	
Evet	148	1	2	45	46	29	22	3	-
Hayır	844	8	10	271	189	267	94	3	2
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

7. Dini Günlerde Mevlit Dinlenmesi

Dini günlerde ailece mevlit dinleme geleneği pek yaygın olmamakla birlikte, bu geleneğin kadınlara göre (%8,5) erkeklerde (%14,9) biraz daha yüksek olduğu görülmektedir.

Yine, dini günlerde ailece mevlit dinleme geleneği ile deneklerin yaş ve eğitim düzeyleri arasında bir ilişki kurulamamıştır.

Tablo 97: HHH'nin Dini Günlerde Mevlit Dinleyip Dinlemedikleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Cinsiyet			
	Mevlit Dinleme	Toplam	Kadın	Erkek
Evet	139	12	127	
Hayır	853	129	724	
Toplam	992	141	851	

Tablo 98: HHH'nin Dini Günlerde Mevlit Dinleyip Dinlemedikleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Yaş Grupları													
	Mevlit Dinleme	Toplam	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79
Evet	139	16	11	23	24	15	14	14	1	8	4	5	4	-
Hayır	853	105	101	98	125	123	118	61	41	35	28	9	7	2
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 99: HHH'nin Dini Günlerde Mevlit Dinleyip Dinlemedikleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde	Öğrenim Durumu								
	Mevlit Dinleme	Toplam	Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek	
Evet	139	1	3	49	40	31	15	-	-
Hayır	853	8	9	267	195	265	101	6	2
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

8. Dini Günlerin Tatil Olarak Değerlendirilmesi

Deneklerin büyük bir kısmı (%87,5) dini günlerde tatil yapmadıklarını belirtmişlerdir. Ancak, dini günlerde tatil yapanların oranı erkeklere göre (%11,2) kadınlarda (%20,6) daha yüksektir.

Dini günlerin tatil olarak değerlendirilmesi ile deneklerin yaş ve eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki kurulamamıştır.

Tablo 100: HHH'nin Dini Günlerde Tatil Yapıp Yapmadıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde Tatil Yapma	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Evet	124	29	95
Hayır	868	112	756
Toplam	992	141	851

Tablo 101: HHH'nin Dini Günlerde Tatil Yapıp Yapmadıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Dini Günlerde Tatil Yapma	Toplam	Yaş Grupları													
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	
Evet	124	29	11	14	19	14	14	7	2	7	5	-	1	1	
Hayır	868	92	101	107	130	124	118	68	40	36	27	14	10	1	
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2	

Tablo 102: HHH'nin Dini Günlerde Tatil Yapıp Yapmadıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde Tatil Yapma	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
Evet	124	2	1	33	29	31	25	3	-
Hayır	868	7	11	283	206	265	91	3	2
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

9. Dini Günlerde Muhtaçlara Yardım Yapılması

Dini günlerde muhtaçlara yardım edilmesi, denekler tarafından en az yerine getirilen bir dini faaliyettir. Ancak, dini günlerde muhtaçlara yardım ettiklerini belirtenlerin oranı kadınlara (%3,5) nispeten erkeklerde (%6,8) daha yüksektir.

Diğer yandan, dini günlerde muhtaçlara yardım ile deneklerin yaş ve eğitim düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki kurmak mümkün değildir.

Tablo 103: HHH'nin Dini Günlerde Muhtaçlara Yardım Yapıp Yapmadıkları ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde Muhtaçlara Yardım	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Evet	63	5	58
Hayır	929	136	793
Toplam	992	141	851

Tablo 104: HHH'nin Dini Günlerde Muhtaçlara Yardım Yapıp Yapmadıkları ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Dini Günlerde Muhtaçlara Yardım	Toplam	Yaş Grupları													
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+	
Evet	63	7	7	16	10	11	6	4	-	-	1	-	1	-	
Hayır	929	114	105	105	139	127	126	71	42	43	31	14	10	2	
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2	

Tablo 105: HHH'nin Dini Günlerde Muhtaçlara Yardım Yapıp Yapmadıkları ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Dini Günlerde Muhtaçlara Yardım	Toplam	Öğrenim Durumu							
		Ok.yazar	Okul	Orta ve	Lise ve	Yüksek	Yüksek		
Evet	63	1	1	13	15	15	18	-	-
Hayır	929	8	11	303	220	281	98	6	2
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2

G. BOŞ ZAMAN FAALİYETLERİ

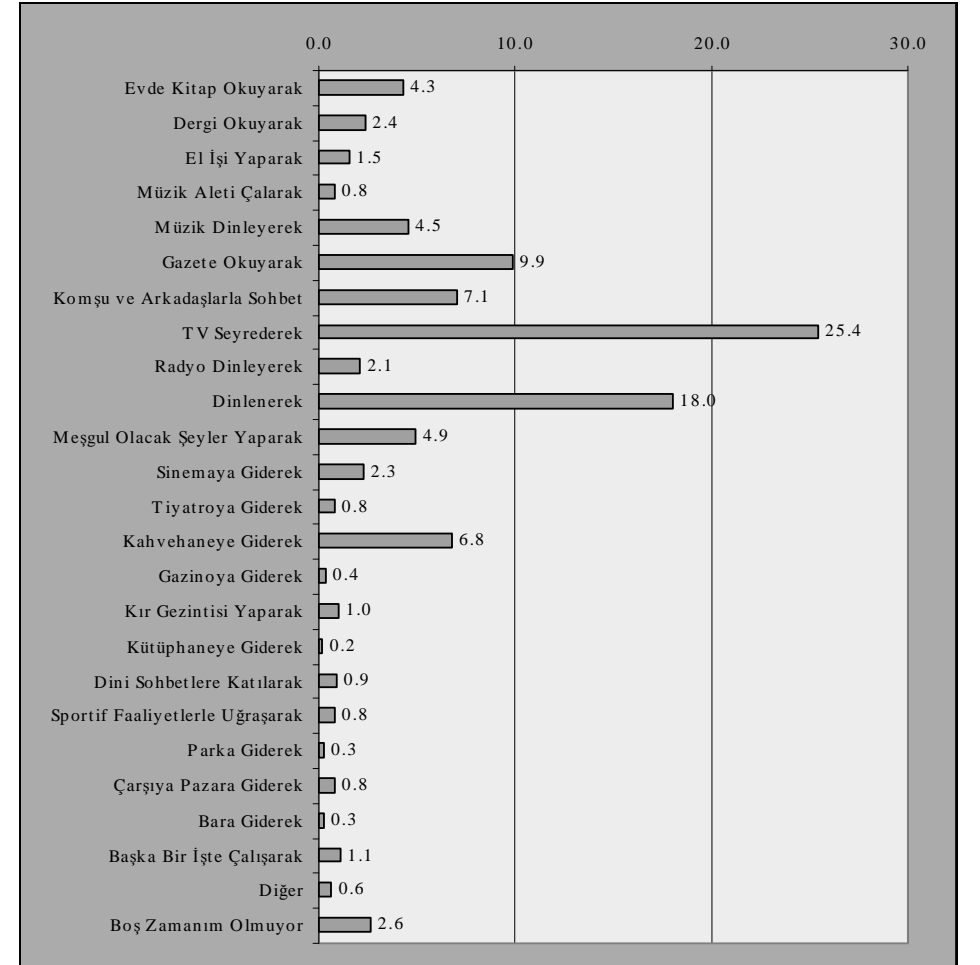
1. Hanehalkı Reisinin Boş Zaman Faaliyetleri

HHR'nin dörtte biri boş zamanlarını TV seyrederek değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Yine, deneklerin %18'i dinlenerek, %9,9'u gazete okuyarak, %7,1'i komşu ve akrabalarla sohbet ederek, %6,8'i de kahvehaneye giderek boş zamanlarını değerlendirdiklerini dile getirmişlerdir. Türk toplumunun, boş zamanlarında en fazla ilgi gösterdikleri aktivitenin televizyon seyretmek olduğu, hem DPT Türkiye Aile Araştırmasında (DPT, 1992; 243), hem de Üsküdar 2002 Nüfus ve Aile Yapısı Araştırmasında karşımıza çıkmaktadır.

Hem kadınların (%18,4) hem de erkeklerin (%26,6) önemli bir kısmı TV seyrederek boş zamanlarını değerlendirmektedirler. Yine, boş zamanları değerlendirme aracı olarak hem kadınlarda hem de erkeklerde ikinci yol dinlenektir. Görüldüğü gibi, kadın ve erkek deneklerin büyük bir çoğunluğu TV seyrederek ve dinlenerek boş zamanlarını geçirmektedir. Ancak, anket kapsamındaki kadınların hiçbirinin boş zamanlarını değerlendirmek için müzik aleti çalmadıkları, kahvehane, bar ve kütüphanelere gitmedikleri, dini sohbetlere katılmadıkları görülmüştür.

Genel eğilime benzer şekilde, tüm yaş grubu ve eğitim düzeyindeki deneklerin büyük bir çoğunluğu boş zamanlarını televizyon seyrederek ve dinlenerek geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Grafik 19: HHH'nin Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekilleri (%)

Tablo 106: HHH'nin Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekilleri ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

<i>Boş Zamanları</i> <i>Değerlendirme</i>	<i>Toplam</i>	<i>Cinsiyet</i>	
		<i>Kadın</i>	<i>Erkek</i>
Evde Kitap Okuyarak	43	6	37
Dergi Okuyarak	24	4	20
El İşi Yaparak	15	9	6
Müzik Aleti Çalarak	8		8
Müzik Dinleyerek	45	9	36
Gazete Okuyarak	98	15	83
Komşu ve Arkadaşlarla Sohbet	70	17	53
TV Seyrederek	252	26	226
Radyo Dinleyerek	21	7	14
Dinlenerek	179	18	161
Meşgul Olacak Şeyler Yaparak	49	9	40
Sinemaya Giderek	23	3	20
Tiyatroya Giderek	8	2	6
Kahvehaneye Giderek	67		67
Gazinoya Giderek	4	1	3
Kır Gezintisi Yaparak	10	1	9
Kütüphaneye Giderek	2		2
Dini Sohbetlere Katılarak	9		9
Sportif Faaliyetlerle Uğraşarak	8	1	7
Parka Giderek	3	1	2
Çarşıya Pazara Giderek	8	5	3
Bara Giderek	3		3
Başka Bir İşte Çalışarak	11	1	10
Diğer	6	3	3
Boş Zamanım Olmuyor	26	3	23
Toplam	992	141	851

Tablo 107: HHH'nin Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekilleri ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

<i>Boş Zamanları</i> <i>Değerlendirme</i>	<i>Toplam</i>	<i>Yaş Grupları</i>													
		<i>20-24</i>	<i>25-29</i>	<i>30-34</i>	<i>35-39</i>	<i>40-44</i>	<i>45-49</i>	<i>50-54</i>	<i>55-59</i>	<i>60-64</i>	<i>65-69</i>	<i>70-74</i>	<i>75-79</i>	<i>80+</i>	
Evde Kitap Okuyarak	43	2	7	5	7	5	8	2	2	1			3	1	
Dergi Okuyarak	24	2	3	4	3	4	5	1		1	1				
El İşi Yaparak	15	3		2	3	1	3	1	2						
Müzik Aleti Çalarak	8		3	2	1	1			1						
Müzik Dinleyerek	45	12	4	9	6	1	6	1	2	3	1				
Gazete Okuyarak	98	13	7	11	11	16	14	5	3	7	5	5	1		
Komşu ve Arkadaşlarla Sohbet	70	8	13	6	8	11	11	2	5	2	3	1			
TV Seyrederek	252	27	27	35	40	40	32	17	7	13	8	3	3		
Radyo Dinleyerek	21	4	6	5		1	2		1	1			1		
Dinlenerek	179	16	11	16	39	23	28	23	8	3	9	2	1		
Meşgul Olacak Şeyler Yaparak	49	2	5	4	5	10	7	6	2	4	3			1	
Sinemaya Giderek	23	9	6	2	2	2		1	1						
Tiyatroya Giderek	8	1		4	1	1				1					
Kahvehaneye Giderek	67	9	6	9	12	10	5	5	4	5		1	1		
Gazinoya Giderek	4		1	3											
Kır Gezintisi Yaparak	10	2	5				1	1	1						
Kütüphaneye Giderek	2	1	1												
Dini Sohbetlere Katılarak	9				2		4	1		1		1			
Sportif Faaliyetlerle Uğraşarak	8	5	1			1		1							
Parka Giderek	3								1	1			1		
Çarşıya Pazara Giderek	8	1				2	3	2							
Bara Giderek	3		2				1								
Başka Bir İşte Çalışarak	11	1		1	3	3		3							
Diğer	6	1			1				3			1			
Boş Zamanım Olmuyor	26	2	4	3	5	5	2	3			2				
Toplam	992	121	112	121	149	137	132	75	43	43	32	14	11	2	

Tablo 108: HHH'nin Boş Zamanlarını Değerlendirme Şekilleri ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Boş Zamanları	Öğrenim Durumu										
	Ok.yazar			Okul			Orta ve		Lise ve	Yüksek	Yüksek
Değerlendirme	Toplam	Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora		
Evde Kitap Okuyarak	43	-	-	10	12	9	12	-	-	-	-
Dergi Okuyarak	24	-	1	6	8	6	3	-	-	-	-
El İşi Yaparak	15	-	-	3	5	7	-	-	-	-	-
Müzik Aleti Çalarak	8	-	-	1	5	1	1	-	-	-	-
Müzik Dinleyerek	45	1	1	13	13	9	7	1	-	-	-
Gazete Okuyarak	98	4	-	30	13	36	15	-	-	-	-
Komşu ve Arkadaşlarla Sohbet	70	-	2	13	21	32	2	-	-	-	-
TV Seyrederek	252	-	4	91	53	70	31	1	-	2	-
Radyo Dinleyerek	21	-	-	7	2	9	2	1	-	-	-
Dinlenerek	179	1	1	70	42	53	12	-	-	-	-
Meşgul Olacak Şeyler Yaparak	49	-	-	16	16	11	5	1	-	-	-
Sinemaya Giderek	23	-	-	-	5	12	5	1	-	-	-
Tiyatroya Giderek	8	-	-	2	-	2	4	-	-	-	-
Kahvehaneye Giderek	67	3	1	29	13	15	6	-	-	-	-
Gazino'ya Giderek	4	-	-	-	3	-	1	-	-	-	-
Kır Gezintisi Yaparak	10	-	-	2	-	4	4	-	-	-	-
Kütüphaneye Giderek	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Dini Sohbetlere Katılarak	9	-	1	4	3	1	-	-	-	-	-
Sportif Faaliyetlerle Uğraşarak	8	-	-	2	2	2	2	-	-	-	-
Parka Giderek	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Çarşıya Pazara Giderek	8	-	-	1	5	1	1	-	-	-	-
Bara Giderek	3	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Başka Bir İşte Çalışarak	11	-	-	3	3	4	1	-	-	-	-
Diğer	6	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-
Boş Zamanım Olmuyor	26	-	-	8	8	9	1	-	-	-	-
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	-	2	-

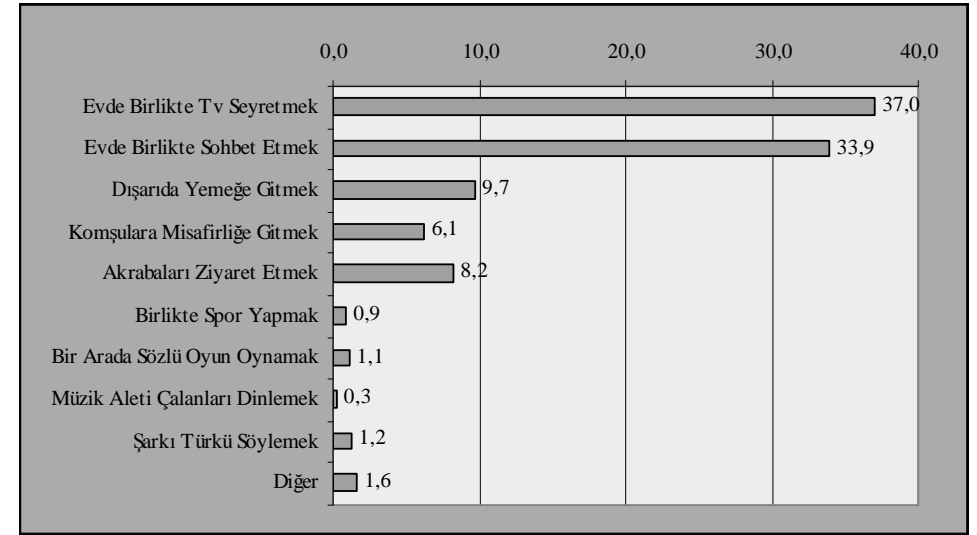
2. Ailece Yapılan Boş Zaman Faaliyetleri

Ailece yapılan en önemli boş zaman faaliyetinin de birlikte televizyon seyretmek olduğu (%37) görülmektedir. Yine, deneklerin %33,9'u evde ailece sohbet yaparak boş zamanlarını değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. Yani, deneklerin yaklaşık üçte ikisinden daha fazlasının evde ailece televizyon seyrederek veya sohbet ederek boş zamanlarını geçirdikleri görülmektedir. Diğer taraftan, deneklerin %9,7'si dışarıda yemeğe giderek, %8,2'si akrabaları ziyaret ederek ve %6,1'i de komşulara misafirlğe giderek boş zamanlarını değerlendirdiklerini belirtmişlerdir. DPT araştırmasında da ailece yapılan en önemli boş zaman faaliyetinin de evde aile bireyleriyle birlikte televizyon seyretmek olduğu (%71,4) görülmüştür (DPT, 1992; 248).

Ailece boş zaman değerlendirme şekli olarak kadınlar arasında ilk sırayı evde birlikte sohbet etmek (%47,5) alırken, erkekler arasında ise ilk sırayı evde birlikte televizyon seyretmek (%38,7) almaktadır. Ailece boş zamanları değerlendirme yöntemi olarak komşulara misafirlğe gitme oranının erkekler göre (%5,8) kadınlarda (%8,5), akrabaları ziyaret etme oranının ise kadınlara göre (%2,8) erkeklerde (%9) daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tüm yaş grubu ve eğitim düzeyindeki deneklerin çoğunluğunun boş zamanlarını ailece evde birlikte televizyon seyrederek ve ailece sohbet ederek değerlendirdikleri, fakat yaş ve eğitim düzeyi ile ailece boş zamanı değerlendirme arasında bir ilişki kurmanın mümkün olmadığı da görülmektedir.

Grafik 20: HHH'nin Eğlenmek İçin Çoğunlukla Tercih Ettikleri Yol (%)

Tablo 109: HHH'nin Eğlenmek İçin Çoğunlukla Tercih Ettikleri Yol ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Tercih Edilen Eğlenme Yolu	Toplam	Cinsiyet	
		Kadın	Erkek
Evde Birlikte TV Seyretmek	367	38	329
Evde Birlikte Sohbet Etmek	336	67	269
Dışarıda Yemeğe Gitmek	96	12	84
Komşulara Misafirlığe Gitmek	61	12	49
Akrabaları Ziyaret Etmek	81	4	77
Birlikte Spor Yapmak	9	3	6
Bir Arada Sözlü Oyun Oynamak	11	-	11
Müzik Aleti Çalanları Dinlemek	3	-	3
Şarkı Türkü Söylemek	12	2	10
Diğer	16	3	13
Toplam	992	141	851

Tablo 110: HHH'nin Eğlenmek İçin Çoğunlukla Tercih Ettikleri Yol ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Tercih Edilen Eğlenme Yolu	Toplam	Yaş Grupları												
		20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65-69	70-74	75-79	80+
Evde Birlikte TV Seyretmek	367	44	36	39	50	54	61	27	14	14	14	7	6	1
Evde Birlikte Sohbet Etmek	336	44	35	46	53	45	35	33	12	16	7	4	5	1
Dışarıda Yemeğe Gitmek	96	11	13	18	12	15	13	3	6	4	1	-	-	-
Komşulara Misafirlığe Gitmek	61	2	13	6	13	5	8	2	3	6	3	-	-	-
Akrabaları Ziyaret Etmek	81	6	8	11	12	16	11	6	3	2	4	2	-	-
Birlikte Spor Yapmak	9	6	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Bir Arada Sözlü Oyun Oynamak	11	2	2	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Müzik Aleti Çalanları Dinlemek	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Şarkı Türkü Söylemek	12	3	2	-	-	-	1	4	-	1	-	1	-	-
Diğer	16	1	1	1	4	1	2	-	4	-	2	-	-	-
Toplam	992	121	112	121	149	138	132	75	42	43	32	14	11	2

Tablo 111: HHH'nin Eğlenmek İçin Çoğunlukla Tercih Ettikleri Yol ve Eğitim Düzeylerine Göre Dağılımı

Tercih Edilen Eğlenme Yolu	Toplam	Öğrenim Durumu								
		Ok.yazar	Okul	Orta ve Lise ve			Yüksek	Yüksek		
		Değil	B.memiş	İlkokul	Dengi	Dengi	Okul	Lisans	Doktora	
Evde Birlikte TV Seyretmek	367	3	5	136	75	108	37	2	1	
Evde Birlikte Sohbet Etmek	336	2	4	93	89	107	37	3	1	
Dışarıda Yemeğe Gitmek	96	-	2	22	23	30	18	1	-	
Komşulara Misafirlığe Gitmek	61	1	-	27	12	15	6	-	-	
Akrabaları Ziyaret Etmek	81	2	-	23	29	21	6	-	-	
Birlikte Spor Yapmak	9	1	-	2	-	1	5	-	-	
Bir Arada Sözlü Oyun Oynamak	11	-	-	3	1	6	1	-	-	
Müzik Aleti Çalanları Dinlemek	3	-	-	-	1	-	2	-	-	
Şarkı Türkü Söylemek	12	-	1	7	2	1	1	-	-	
Diğer	16	-	-	3	3	7	3	-	-	
Toplam	992	9	12	316	235	296	116	6	2	

III. SONUÇ

25 Temmuz-10 Ağustos 2002 tarihleri arasında Üsküdar genelindeki 53 mahallede 141'i kadın ve 851'i erkekten oluşan toplam 992 HHR ile yapılan anket çalışması ile DPT'nin 1988 yılında Türkiye genelindeki 18.210 HHR ile yapmış olduğu araştırma sonuçlarını karşılaştırdığımızda aşağıdaki sonuçlara ulaşmamız mümkün olmaktadır.

✓ Hem DPT, hem de Üsküdar araştırmasında, nişan ve düğün gibi günlerde birlikte eğlenen HHR'nin oranının düşmekte, misafirliklerde ise birlikte oturanların oranının da artmakta olduğu görülmektedir. Bu husus bize, haremlik selamlık uygulamasının misafirliklerde azalmakta, fakat düğün ve nişan gibi eğlencelerde ise artmakta olduğunu göstermektedir. Haremlik selamlık uygulamasına cinsiyet açısından bakıldığında, bu uygulamanın erkeklere göre kadınlarda daha az kabul gördüğü dikkat çekmektedir.

✓ Üsküdar ve DPT araştırmalarının her ikisinde de, deneklerin yaklaşık üçte iki gibi bir çoğunluğunun yemek sofrasına misafirleriyle beraber oturdukları, sadece üçte bir gibi daha az bir kesimin ise ayrı ayrı masalarda oturdukları görülmektedir.

✓ HHR'ne evlerinde yemeklerini nerede yedikleri sorulduğunda, mutfakta yemek yediklerini belirten denekler her iki bölgede de yaklaşık olarak aynı oranlara (%25'ler civarında) sahipken, ayrı bir odada yemek yediklerini belirtenlerin oranı Üsküdar'a göre (%20) Türkiye genelinde (%55) daha yüksektir. Hem mutfakta hem de ayrı bir odada yemek yediklerini belirtenlerin oranı ise bu defa Üsküdar ve Türkiye genelinde tam tersi bir durum arz etmektedir. Şöyleki, hem mutfakta hem de ayrı bir odada yemek yediklerini belirtenlerin oranı Üsküdar'da %55, Türkiye genelinde ise %20'ler civarındadır.

✓ DPT'nin 1988 yılındaki araştırmasına göre, Türkiye genelindeki aile bireylerinin topluca yemek yemeleri alışkanlığı Üsküdar araştırmasındaki durumdan daha ileri düzeydedir. Nitekim, toplu halde ailece beraber yemek yiyenlerin oranı Türkiye genelinde %81 iken, bu oran Üsküdar'da daha düşük olup %63,1'dir. Bu husus da bize, zamanla

aile bireylerinin daha bireyselleştiğini, geleneksel alışkanlıkların terk edilmeye başladığını göstermektedir.

✓ Üsküdar'da misafir odası olmadığını söyleyenlerin oranı (%9,3) oldukça düşüktür. Yani, deneklerin büyük bir çoğunluğunun evinde misafir odası olduğu görülmektedir. Fakat, deneklerin üçte birden daha fazlası bu odaları sadece misafirleri geldiğinde kullandıklarını söylemişlerdir. Misafir odalarını oturma odası olarak kullananların oranı ise %15'dir. DPT araştırmasında da benzer eğilimleri görmekle birlikte, Türkiye genelinde misafir odası olmadığını belirtenlerin oranı (%23,3) Üsküdar'da misafir odası olmadığını belirtenlerin oranından (%9,3) daha yüksek iken, misafir odalarını hem misafir hem de oturma odası olarak kullananların oranı ise Üsküdar'da (%37,9) Türkiye genelindeki orandan (%14,9) daha yüksektir. Hem Türkiye genelinde (%34,8) hem de Üsküdar'da (%37,8) misafir odalarını sadece misafir geldiğinde kullandıklarını belirtenlerin oranı yaklaşık olarak HHR'nin üçte birinden daha fazlasını oluşturmaktadır. Görüldüğü gibi, konut maliyetinin hayli yükseldiği ve konut sahibi olma imkanının alabildiğine güçleştiği günümüzde, deneklerin büyük çoğunluğunun evlerinde misafir odası bulunmakta ve fakat o denli de az kullanılmaktadır.

✓ Hem Üsküdar hem de DPT araştırmasında HHR'nin büyük bir ekseriyetinin ayrı yatak odaları olduğu dile getirilmiştir. Çocuklara ayrı bir yatak odasının açılabilmesi aile mahremiyeti bakımından önem arz eder. Ancak, böyle bir imkanın sağlanabilmesi de, oturulan evlerin genişliğine bağlıdır. Hem DPT, hem de Üsküdar araştırmalarında HHR'nin evlerinin çoğunun misafir odalarına sahip olmaları, genelde ailelerin geleneksel değerlere sahip olduklarını ve geniş evleri tercih ettiklerini göstermektedir. Misafir odası geleneğine bu denli önem veren bir kesimin, çocukları için ayrı bir yatak odası buldurmaması zaten düşünülemez.

✓ Üsküdar'daki deneklerin yaklaşık dörtte üçü oturma odalarını koltuk tipinde döşemek istediklerini belirtmişlerdir. Geleneksel türe uygun olarak sedir tipinde döşemek isteyenlerin oranı ise %2,5 olup oldukça düşük düzeydedir. Hem modern hem de geleneksel şekilde oturma odalarını döşemek isteyenlerin oranı ise azımsanmayacak

seviyede olup %23,1'dir. DPT'nin Türkiye genelindeki araştırmasında ise büyük bir çoğunluk (%41,4) evlerini koltuk tipinde döşemek istediklerini belirtmelerine rağmen, sedir tipinde döşemek isteyenlerin oranı da (%39,7) azımsanmayacak bir düzeydedir. Görüldüğü gibi, geleneksel Türk eve döşemelerinden biri olarak kabul edilebilecek sedirin yerini artık modern bir döşeme türü olarak koltuklar almaktadır.

✓ Hem Üsküdar ve hem de DPT araştırmasında HHR'nin çoğunluğu çocuklarının evlerinin döşenmesindeki kararı çocukların kendilerine bırakacaklarını belirtmelerine rağmen, Türkiye genelindeki deneklerin oranının (%56,5) Üsküdar'daki deneklerin oranından (%89,4) daha düşük olduğu görülmektedir. Hem erkek hem de kız çocuklarının evlerinin geleneksel tipte döşenmesini isteyenlerin oranı ise Üsküdar'da sadece %4'ler civarında, Türkiye genelinde ise %7'ler civarında olup oldukça düşük düzeydedir.

✓ Eşlerin ve kızların dışarıda giyinmesi ve gezip dolaşması konusunda deneklerin farklı düşünceleri bulunduğu ve eşlerine nispeten kızları için daha toleranslı oldukları görülmüştür. Üsküdar'daki deneklerin %80'lerden daha fazlasının hem eşin ve hem de kızların dışarıda başörtüsüz, ayrıca kızların pantolonla ve makyajlı bir şekilde dolaşmalarını normal karşıladıklarını, fakat deneklerin yarıdan daha fazlasının ise eşin ve kızların dışarıda kısa etekli elbiseler giymesini, ayrıca eşlerin dışarıda kolsuz elbise ve pantolonla dolaşmalarını uygun bulmadıklarını söylemek mümkündür. DPT'nin 1988 yılında Türkiye genelinde yaptığı aile araştırmasında da, HHR'nin en uygun bulmadıkları pozisyon; Üsküdar'daki araştırma sonuçlarına benzer şekilde, eş ve kızlarının dışarıda kısa etekli elbise giymeleridir.

✓ Üsküdar'da, anket kapsamındaki her beş denekten biri radyo dinlemektedir. Radyo dinleyenlerin ise dörtte birden daha fazlasının radyo programları konusunda herhangi bir ayırım yapmadıkları görülmüştür. Diğer taraftan, en fazla haberlerin izlendiği (%13,47), ikinci sırada ise müzik ve eğlence programlarının dinlendiği (%10,4) görülmektedir. DPT araştırmasındaki deneklerin %16'sı radyo dinlemezken, Üsküdar'da bu oran daha yüksek olup %20'dir. Yani,

zaman içinde radyo dinleme oranının artmakta olduğu dikkat çekmektedir.

✓ En çok takip edilen kitle iletişim araçlarının başında televizyon gelmektedir. Nitekim, denekler arasında radyo dinlemeyenlerin oranı yüksek iken, televizyon izlemeyenlerin oranı oldukça düşüktür (%1,4). Yine, radyo programlarında olduğu gibi, televizyon programlarında da en fazla haberlerin izlendiği (%15,6) görülmektedir. Haber programlarını belgeseller (%13,4) takip etmekte, müzik ve eğlence programlarını izleyenlerin oranı ise %7,9 olarak gerçekleşmektedir. Bunları, yerli ve yabancı sinema ile spor programları izlemektedir. Kültür programlarını ise araştırmaya katılanların sadece %4,7'si tercih etmektedir. DPT'nin araştırmasında ise, hiç televizyon izlemeyenlerin oranı (%10,5) Üsküdar'dakilere göre (%1,4) oldukça yüksektir. Yine, bu araştırmada da en fazla haberlerin izlendiği görülmektedir.

✓ Üsküdar araştırmasındaki denekler arasında sürekli ve düzenli bir şekilde gazete okuyanların oranının (%46) istenilen düzeyde olmadığı görülmektedir. Arada sırada gazete alıp okuyanların oranı da (%46,5) sürekli okuyanların oranına eşittir. Diğer taraftan, hiç gazete okumayanların oranı ise sadece %7,6 düzeyindedir. DPT'nin araştırması ile Üsküdar araştırmasını karşılaştırdığımızda; hiç gazete okumayanların oranının Üsküdar'a göre Türkiye genelinde (%33,7) daha yüksek olduğu görülecektir.

✓ Üsküdar ilçesinde araştırma kapsamındaki HHR'nin üçte birden daha fazlası (%35,6) gazetenin bol haber vermesine göre, yine deneklerin dörtte biri de (%25,7) fiyatına göre gazete okuduklarını belirtmişlerdir. Siyasi düşünce ve kriterlerine göre gazete okuyanların oranı ise %10,5'dir. Hem Üsküdar hem de DPT'nin Türkiye genelindeki araştırma sonuçlarına göre, en önemli gazete okuma nedeni olarak "gazetenin bol haber vermesi" gösterilmektedir. Bu araştırma sonuçlarında gazete okuma konusunda deneklerin nitelikli bir özellik ortaya koydukları görülmektedir.

✓ Evinde hiç kitap bulunmayan denek sayısı oldukça düşük olup %6,4'lük bir paya sahiptir. Deneklerin büyük bir çoğunluğunun evinde dini ve ahlaki yayınlar (%30,9) ile ansiklopediler (%27,9) bulunmaktadır.

Evinde hiç kitap bulunmayanların oranı 1988 yılında Türkiye genelinde %42,9 iken, bu oranın Üsküdar'da çok daha düşük olduğu görülmüştür. Yine, DPT araştırmasında deneklerin evinde en fazla dini ve ahlaki yayınların bulunduğu görülmektedir. Bu veriler bize, aman içinde hiç kitap okumayanların oranının azalmakta olduğunu ve ister okusun ister okumasın Türk halkının evinde en fazla dini ve ahlaki yayınların bulunduğunu göstermektedir.

✓ Hem Üsküdar genelinde hem de DPT araştırmasında da, Türk halkının bayram ziyaretlerine çok fazla önem verdikleri, yakınlarının bayram ve kandillerini tebrik ettikleri görülmüştür. Diğer taraftan, bayramlarda tebrik kartı yazma alışkanlığının zamanla azaldığı görülmektedir. Nitekim, DPT araştırmasındaki deneklerin %43,7'si, Üsküdar araştırmasındaki deneklerin ise ancak %14,9'u bayramlarda tebrik kartı yazdıklarını belirtmişlerdir. Bayramlarda tebrik kartı yazma geleneğinin azalmasının muhtemel nedenini, telefon, internet vb. iletişim araç ve imkanlarının artmasına bağlamak mümkündür.

✓ Türk toplumunun, boş zamanlarında en fazla ilgi gösterdikleri aktivitenin televizyon seyretmek olduğu, hem DPT Türkiye Aile Araştırmasında, hem de Üsküdar 2002 Nüfus ve Aile Yapısı Araştırmasında karşımıza çıkmaktadır.

✓ Her iki araştırmada da, ailece yapılan en önemli boş zaman faaliyetinin de evde aile bireyleriyle birlikte televizyon seyretmek olduğu görülmüştür.

KAYNAKÇA

- DPT; *Türk Aile Yapısı Araştırması*, Ankara: DPT Sosyal Planlama Genel Müdürlüğü, 1992.
- Baysal, Ayşe; *Beslenme Kültürümüz*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları No. 1230, 2000.
- T.C. Gazi Üniversitesi; *Üniversite Gençliği 2001*, Üniversite Gençliğinin Sosyo-Kültürel Profili Üzerine Bir Alan Araştırması, Erdinç Yazıcı (Proje yöneticisi), Ankara, s. 106.
- Murat, Sedat; *Bütünleşme Sürecinde Türkiye ve Avrupa Birliği'nin Karşılaştırmalı Sosyal Yapısı*, İstanbul: Filiz Kitapevi, 2000.
- Murat, Sedat; "AB Ülkeleri ve Türkiye'nin Karşılaştırmalı Nüfus Yapısı", *Tüm Yönleriyle Türkiye AB İlişkileri*, (Editörler: Prof. Dr. Mustafa Aykaç-Yrd. Doç. Dr. Zeki Parlak), İstanbul: Elif Yayınları, 2002.
- Bayhan, Vehbi; *Üniversite Gençliğinde Anomi ve Yabancılaşma*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 1997.
- DİE; *2000 Bina Sayımı Sonuçları* (Yayımlanmamış veriler).
- Karpuz, Haşim; "Türk Ailesinin Yaşadığı Geleneksel Konutlar", *T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu I. Aile Şurası Bildirileri*, 17-20 Aralık 1990, Ankara.
- Kahya Birgül, Alev; "Kitle İletişim Araçlarından Televizyonun Aile Üzerindeki Etkisi", *T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu III. Aile Şurası Bildirileri*, Ankara.
- Köktaş, Emin; *Türkiye'de Dini Hayat*, İstanbul: İşaret Yayınları, 1997.